

This is the **published version** of the bachelor thesis:

Rodriguez Roig, Nadia; Bas i Vilafranca, Àlex, dir. La selecció del jurat als Estats Units i a Espanya : una aproximació comparada. 2025. (Grau en Dret)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/319354>

under the terms of the license

**LA SELECCIÓ DEL JURAT ALS ESTATS UNITS I A ESPANYA:
UNA APROXIMACIÓ COMPARADA**

Nadia Rodríguez Roig

Facultat de Dret

Dr. Àlex Bas Vilafranca

7 de maig de 2024

Treball de Fi de Grau

SUMARI DE CONTINGUTS

LLISTA D'ABREVIACIONS	4
RESUM.....	5
ABSTRACT	5
1. INTRODUCCIÓ	6
1.1. OBJECTIUS.....	6
1.2. METODOLOGIA	7
2. EL JURAT ALS ESTATS UNITS	9
2.1. ANÀLISI HISTÒRICA	9
2.1.1. <i>Origen del jurat: els Normands</i>	9
2.1.2. <i>La Declaració d'Independència</i>	10
2.2. FONAMENT JURÍDIC	11
2.3. NATURESA.....	12
2.4. COMPETÈNCIA	13
2.5. COMPOSICIÓ	13
3. EL JURAT A ESPANYA.....	15
3.1. ANÀLISI HISTÒRICA	15
3.1.1. <i>La influència de la Revolució Francesa</i>	15
3.1.2. <i>El tribunal del jurat de 1995</i>	16
3.2. FONAMENT JURÍDIC	17
3.3. NATURESA.....	18
3.4. COMPETÈNCIA	20
3.5. COMPOSICIÓ	20
4. LA SELECCIÓ DEL JURAT ALS ESTATS UNITS	22
4.1. REQUISITS PER SER JURAT	22
4.2. LA LLISTA DE CANDIDATS	24
4.3. EL <i>VOIR DIRE</i>	26
4.4. UNANIMITAT EN EL VEREDICTE.....	27
5. LA SELECCIÓ DEL JURAT A ESPANYA.....	29
5.1. REQUISITS PER SER JURAT	29
5.2. LA LLISTA DE CANDIDATS	30
5.3. EL <i>VOIR DIRE</i>	31
5.4. L'OBJECTE DEL VEREDICTE	33
6. APROXIMACIÓ DES DE LA PRÀCTICA	34
6.1. ENTREVISTA AMB EL FISCAL DEL CRIM DE LA GUÀRDIA URBANA I L'ASSISTÈNCIA A LA SELECCIÓ DEL JURAT A L'AUDIÈNCIA PROVINCIAL DE BARCELONA	34
6.1.1. <i>Dret-deure</i>	34
6.1.2. <i>Comparació amb altres sistemes jurídics</i>	35
6.1.3. <i>Selecció i participació del jurat</i>	37
6.1.4. <i>Recusacions i discriminació al jurat</i>	42

7. CONCLUSIONS.....	45
8. BIBLIOGRAFIA	48
8.1. LEGISLACIÓ	48
8.2. DOCTRINA JURISPRUDENCIAL	49
8.3. OBRES DOCTRINALS	50
ANNEX: ENTREVISTA AMB EL FISCAL FÉLIX MARTÍN GONZÁLEZ.....	53

LLISTA D'ABREVIACIONS

art. Article

A.P. Audiència Provincial

BOE Bolletí Oficial de l'Estat

C.E. Constitució Espanyola

E.E.U.U. Estats Units

Il·lm. Il·lustríssim

J.S.S.A. Jury Service Selection Act

L.O. Llei Orgànica

L.O.T.J. Llei Orgànica del Tribunal del Jurat

L.O.P.J. Llei Orgànica del Poder Judicial

L.I.I. Legal Information Institute

Pàg. Pàgina

ss. Següents

STS Sentència del Tribunal Suprem

STSJ Sentència del Tribunal Superior de Justícia

U.S.C. Codi dels Estats Units

RESUM

Aquest Treball de Fi de Grau analitza la figura del jurat des d'una perspectiva comparada entre els sistemes jurídics dels Estats Units i Espanya, amb especial atenció al procés de selecció dels seus membres o *voir dire*. A través de l'estudi de la normativa, la doctrina i la jurisprudència, així com d'una entrevista amb un fiscal expert i l'assistència a una sessió real de selecció del jurat a l'Audiència Provincial de Barcelona, es pretén oferir una visió completa i crítica sobre les diferències estructurals i funcionals dels dos models. El treball evidencia que, tot i que el sistema espanyol s'inspira en el model clàssic, presenta trets propis que el situen en una posició intermèdia entre el jurat pur i el sistema d'escabí. També es posa de manifest la necessitat d'aprofundir en l'estudi del *voir dire* dins l'àmbit acadèmic espanyol, amb l'objectiu de millorar la imparcialitat i representativitat del jurat.

Paraules clau: jurat, *voir dire*, Espanya, Estats Units, jurats llecs, selecció del jurat, participació ciutadana.

ABSTRACT

This Final Degree Project analyses the institution of the jury through a comparative lens between the legal systems of the United States and Spain, with special focus on the selection process of jury members or *voir dire*. Through the study of legislation, legal scholarship, and case law, together with a practical component based on an interview with an experienced prosecutor and the observation of a real jury selection at the Provincial Court of Barcelona, the project aims to provide a critical and comprehensive view of both models. The findings suggest that, although the Spanish system is inspired by the Anglo-American model, it includes distinct features that place it between the pure system and the mixed model found in continental Europe. The study also highlights the lack of academic focus on *voir dire* in Spain and calls for greater attention to this stage in order to improve impartiality and representativeness within the jury.

Keywords: jury, *voir dire*, Spain, United States, lay jurors, jury selection, citizen participation.

1. INTRODUCCIÓ

El jurat és una institució que ha evolucionat al llarg de la història com un pilar fonamental en els sistemes democràtics de justícia. Tot i que la seva configuració es va consolidar principalment a Anglaterra durant l'edat mitjana, establint-se posteriorment als Estats Units com una peça clau del sistema judicial anglosaxó, el seu desenvolupament a Espanya ha estat més complexa, marcat per avenços i retrocessos al llarg dels segles, amb una implementació definitiva l'any 1995 a través de la Llei Orgànica del Tribunal del Jurat.

El procés de selecció del jurat a Espanya, a diferència del sistema nord-americà, no ha estat objecte d'estudis acadèmics tan exhaustius, mentre que als Estats Units existeix una extensa tradició doctrinal i empírica que analitza detalladament cada fase del procediment. Els estudis nord-americans inclouen a més, els possibles biaixos, l'eficàcia de les preguntes de selecció i l'impacte de factors com la raça, el gènere o l'experiència personal dels candidats, en contra posició amb Espanya, on aquest àmbit d'estudi és relativament limitat.

La comparació entre els sistemes de jurat d'Espanya i els Estats Units resulta especialment interessant perquè tots dos es consideren models de jurat pur, on la decisió sobre la culpabilitat o innocència recau exclusivament en ciutadans sense formació jurídica; a diferència de la tendència europea dels models mixtos que predominen en molts països, com França i Alemanya, on la participació ciutadana es combina amb la dels jutges professionals en la presa de decisions.

No obstant això, tot i compartir aquesta característica fonamental, el sistema espanyol i el nord-americà presenten diferències significatives, tenint en compte que el jurat nord-americà és una institució profundament arrelada, amb més de dos segles d'existència i un paper central en el sistema judicial; mentre que el model espanyol es va reintroduir l'any 1995, i ha hagut d'adaptar-se a les particularitats del sistema processal penal espanyol.

1.1. Objectius

En aquest sentit, es planteja com una qüestió central, si el sistema de jurat actualment vigent a Espanya podria beneficiar-se de les aportacions derivades de l'anàlisi comparativa amb altres

models, com l'estatunidenc, que es caracteritza per un desenvolupament doctrinal i empíric més ampli en matèria de selecció de jurats.

De forma específica, aquest treball s'enfocarà en el procediment de selecció del jurat, un aspecte important a tenir en compte, ja que per al sistema nord-americà aquest procés és essencial per garantir els judicis justos i imparcials.

D'una banda, es pretén analitzar les diferències estructurals i funcionals entre els models de jurat pur d'Espanya i els Estats Units, centrant-se en les diferents particularitats d'ambdós sistemes: el sistema espanyol amb l'objecte del veredict, i el nord-americà amb la unanimitat en el veredict. A més, s'examinaran els antecedents històrics, que marquen l'impacte de la manca d'experiència amb el sistema de jurat a Espanya, en contrast amb el sistema nord-americà, que compta amb més de dos segles d'evolució.

D'altra banda, es planteja si la falta d'estudis pràctics sobre el procés de selecció del jurat a Espanya pot limitar la seva capacitat per garantir judicis imparcials i representatius, en comparació amb el sistema nord-americà, que ha desenvolupat una extensa doctrina sobre el *voir dire*. Tanmateix, es pretén explorar com les diferències culturals i de diversitat en la societat espanyola i nord-americana poden influir en l'eficàcia i legitimitat dels seus respectius sistemes de jurat, especialment pel que fa a la representativitat i la percepció de justícia per part dels ciutadans.

1.2. Metodologia

Per tal de dur a terme el desenvolupament d'aquest treball, s'han emprat diverses fonts doctrinals tant d'autors espanyols com nord-americans, incloent-hi estudis específics sobre la selecció del jurat i els possibles biaixos que poden sorgir en aquesta fase crítica del procés penal. Així mateix, s'han analitzat obres escrites per juristes amb experiència pràctica en l'àmbit del jurat, que aporten una visió directa i realista del seu funcionament, així com publicacions que tracten la història i evolució del jurat en ambdós països, que permet una comprensió profunda de les seves diferències estructurals i la seva naturalesa.

Per complementar aquesta investigació amb perspectives actuals i experiències pràctiques, s'ha realitzat una entrevista amb el Il·lm. Sr. Félix Martín González de la Fiscalía Provincial de Barcelona, reconegut per la seva intervenció en el cas del crim de la Guàrdia Urbana.

A més, s'ha assistit personalment a una sessió de Selecció de Jurats a l'Audiència Provincial de Barcelona, amb l'objectiu d'observar directament el desenvolupament d'aquest procediment.

El present treball es divideix en tres grans blocs:

- En primer lloc, es desenvolupa un marc teòric que examina l'origen, la regulació i l'evolució històrica del jurat tant a Espanya com als Estats Units, amb l'objectiu de proporcionar un context ampli i comparatiu sobre aquesta institució jurídica.
 - En segon lloc, s'analitza de forma més específica el procés de selecció del jurat, comparant les diferències en la seva regulació i pràctica en ambdós sistemes, així com els reptes que planteja aquesta fase del procediment penal.
 - Finalment, el tercer bloc es centra en les aportacions pràctiques respecte de la situació actual del jurat a Espanya, incloent-hi l'anàlisi comparativa arran de l'experiència recollida a través del contacte directe amb professionals de l'àmbit jurídic, així com el contrast entre les obres doctrinals i la pràctica judicial, la qual cosa permet una visió més completa i fonamental sobre les fortaleeses i debilitats d'aquesta figura al nostre sistema de justícia.
-

2. EL JURAT ALS ESTATS UNITS

2.1. Anàlisi històrica

2.1.1. Origen del jurat: els Normands

L'origen del jurat es situa a Anglaterra en el transcurs del segle XI, amb la victòria de William the Conqueror l'any 1066, on es feia ús d'un grup de ciutadans que assistien al rei en l'elaboració d'un inventari de les riqueses reials i el control sobre la recaudació d'impostos (Landsman i Holderman, 2010)¹. Aquest jurat estava conformat per homes rics i poderosos, que eren les figures amb més probabilitats d'adquirir informació a partir del Domesday Book, l'inventari de la propietat dels béns (Landsman i Holderman, 2010).

Aquests ciutadans, al tenir control sobre la propietat dels béns, se'ls permetia arribar a conclusions a partir del seu coneixement de forma conjunta (Landsman i Holderman, 2010), i segons Hastie et al. (2024)² era costum que aquests membres quedessin aïllats fins a prendre una decisió, fins i tot, amb possibles conseqüències judicials per els participants.

Aquest fet, va marcar un precedent, i segons Andino López et al. (2023)³, la figura del jurat va quedar formalment contemplada a la Carta Magna l'any 1215, la qual reconeixia la participació ciutadana en el judici dels delictes (Hastie et al, 2024). Aquest fet, va anar acompanyat de la desaparició del judici per ordalia, que va provocar una reacció totalment diferent a Anglaterra i a Europa, donant pas a diferents tipus de jurats: els que depenien de jutges professionals i els que ho feien amb jutges llecs (Andino López et al., 2023).

¹ Landsman, S., & Holderman, J. F. (2010). *The evolution of the jury trial in America*. American Bar Association, Section of Litigation, 2010, Vol. 37 (1), p.32-37

² Hastie, R., Penrod, S. D., Pennington, N., & Guidini Joubert, C. P. (2024). *La institución del jurado en los Estados Unidos: sus intimidaciones* (C. A. Agurto González, S. L. Quequejana Mamani, & B. Choque Cuenca, Eds.). Ediciones Olejnik.

³ Andino López, J. A., Garcimartín Montero, R., Jimeno Bulnes, M., Lorca Navarrete, A. M., Pérez Martín, M. Á., Revilla Pérez, L. (2023). *El jurado español en la encrucijada: origen, participantes y veredicto*. Instituto Vasco de Derecho Procesal.

El sistema va començar a acceptar disputes tant de tracte civil com penal, i més endavant es va imposar la unanimitat en el veredict, fet que va forçar als jurats a posar-se d'acord entre ells; convertint aquest procés en un procés clarament conjunt, que conformava un òrgan de representativitat ciutadana (Landsman i Holderman, 2010). A partir d'aquell moment, la figura del jurat va esdevenir una entitat política (Landsman i Holderman, 2010), ja que es percebia com la veu del poble. Aquest fet recolzava una ideologia liberal i protagonitzada per la justícia cap a finals del segle XVII, mentre que els monarques tractaven d'imposar monarquia absoluta i un control sobre el discurs religiós i polític (Landsman i Holderman, 2010).

El judici per jurat va esdevenir cada cop més popular, i tot i que es tractava de forçar als ciutadans més adinerats a ser candidats a jurats, finalment acabava formant-se amb ciutadans de la classe mitjana que es començaven a veure com a representants de la justícia pública (Landsman i Holderman, 2010). L'any 1670 el jutge John Vaughn va marcar un precedent, amb el cas de Edward Bushel, afirmant que el jurat no podia ser castigat per les decisions que no formessin part d'un cas de corrupció, fet que demostrava que el jurat esdevenia una figura independent (Landsman i Holderman, 2010).

2.1.2. La Declaració d'Independència

La figura del jurat va ser transportada pels colons a Amèrica, el judici per jurat es va incorporar en les primeres cartes de Virginia i Massachusetts, i el seu ús va ser comú per a totes les colònies (Landsman i Holderman, 2010).

Com en el cas d'Anglaterra, els primers jurats americans eren utilitzats, segons Landsman i Holderman (2010), per part del govern la major part de les vegades. Aquests portaven a terme tasques com la recaptació d'ingressos i l'aplicació de normes morals, però més endavant s'hi va produir un canvi cap a un jurat més independent i políticament actiu amb el cas d'en John Peter Zenger l'any 1734. L'editor de Nova York va ser acusat de difamació sediciosa sobre algunes accions del governador, i el jurat es va negar a condemnar a l'editor, tot i que d'acord amb la llei vigent les paraules eren difamatòries (Landsman i Holderman, 2010).

La decisió del jurat en el cas Zenger, Crown v. John Peter Zenger (1735), va transformar la Llei de Difamació, convertint la veritat en una defensa reconeguda, fet que reflectia un jurat amb capacitat de decisió segons el seu criteri, en lloc de seguir les instruccions dels jutges reials i els fiscals del govern, segons Landsman i Holderman (2010).

Aquesta situació era alarmant per la Corona, i a mesura que els colons americans començaven el conflicte amb Anglaterra, el judici per jurat es va convertir en una qüestió clau, i la Declaració de la Independència de 1776 va assenyalar la restricció del dret a un judici amb jurat com una raó per iniciar la revolució (Landsman i Holderman, 2010).

Durant la redacció la Constitució, segons Landsman i Holderman (2010), els federalistes, van considerar per l'estabilitat financera del país, era innecessari el jurat civil, mentre que els antifederalistes s'hi posicionaven a en contra de l'exclusió d'aquest dret en l'àmbit civil. Els antifederalistes van tractar de bloquejar la ratificació, però no van tenir èxit, i com a compromís van incloure les esmenes Sisena i Setena a la Carta de Drets, de les que parlarem més endavant (Landsman i Holderman, 2010).

2.2. Fonament jurídic

El jurat als Estats Units constitueix una de les bases essencials del Poder Judicial, format per un conjunt de ciutadans que representen una part significativa de la societat i que actuen de manera independent i imparcial respecte de les autoritats governamentals (Pérez Cebadera, 2003)⁴.

La Sisena Esmena de la Constitució dels Estats Units garanteix explícitament el dret dels acusats a ser jutjats per un jurat imparcial (Zuklie, 1996)⁵, a més de protegir el dret individual de l'acusat a ser jutjat per un jurat imparcial, la noció de representativitat reforça la confiança col·lectiva en el sistema de justícia penal i fomenta una responsabilitat cívica compartida en l'administració de justícia (Zuklie, 1996).

⁴ Pérez Cebadera, M. (2003). *Las instrucciones al Jurado*. Tirant lo Blanch.

⁵ Zuklie, M. S. (1996). *Rethinking the fair cross-section requirement*. California Law Review, 84(1), 101–150.

Segons Pérez Cebadera (2003) la seva creació respon a la necessitat històrica de prevenir possibles injustícies i abusos de poder, per part dels membres de l'Estat envers els acusats garantint així un sistema de control democràtic dins del procés penal. Aquest principi va ser reconegut expressament en la Constitució federal nord-americana, com a mitjà per superar la desconfiança que existia cap a les resolucions judicials emeses únicament per jutges professionals (Pérez Cebadera, 2003).

2.3. Naturalesa

Segons Fletcher (1997)⁶ els països europeus no estan capacitats per concebre un sistema judicial en el qual el jurat estigui format només per ciutadans, a diferència dels països anglosaxons com Estats Units, amb el sistema del *common law* on es sol donar el poder de forma més àmplia al poble.

Malgrat això, E.E.U.U és l'excepció pel que fa a l'adopció d'un sistema no només penal sinó també civil, d'entre els països anglosaxons com Austràlia o Regne Unit, països que conceben el jurat popular com a base del seu sistema judicial. Fletcher (1997) justifica que els països d'Europa tenen una idea prou diferent, ja que creuen, segons l'autor, que els jutges professionals tenen més competències i són els que deuen portar els assumptes judicials, per això l'existència dels jurats d'escabí.

A diferència dels sistemes europeus, el jurat nord-americà és hereu d'un sistema acusatori, en el qual el jutge actua com a àrbitre, però no dirigeix el judici ni la investigació com passa en el sistema inquisitiu (Vélez Rodríguez, 2016), segons l'autor, a l'ésser el jurat qui decideix sobre la culpabilitat de l'acusat, l'advocat defensor es considera amb menys pressió, que si fos el jutge.

A E.E.U.U. el jurat segueix el model anglosaxó, que s'entén com a un sistema pur, ja que es compon de jurats llecs (Novo Pérez et al., 2002)⁷, a diferència del model continental, que

⁶ Fletcher, G.P. (1997). *Las víctimas ante el jurado*. Tirant lo Blanch.

⁷ Novo Pérez, M., Fernández, R. A., & Martínez, D. S. (2002). *El tribunal del jurado en Estados Unidos, Francia y España: tres modelos de participación en la administración de justicia. implicaciones para la educación del ciudadano*. Publicaciones de la Facultad de Educación y Humanidades del Campus de Melilla, 32(32), 335-360.

constitueix un model d'escabí o sistema mixt, que es troba en països com França, on el sistema barreja jutges professionals o experts en dret, i en contra banda per ciutadans, figures sense formació jurídica.

2.4. Competència

La competència del jurat als E.E.U.U. s'aplica a diferència d'altres països com Austràlia o Regne Unit, no solament als judicis penals, sinó també als civils (Fletcher, 1997). Segons l'autor, es reconeix el judici en assumptes penals a la Sisena Esmena, i per l'àmbit penal a la Setena Esmena, donant-li el poder a un grup de ciutadans que deuen actuar de forma imparcial amb les proves presentades durant el judici (Fletcher, 1997).

El seu procediment queda regulat al U.S. Code i a les Federal Rules of Criminal Procedure (Pérez Cebadera, 2003). D'altra banda, a la Constitució dels Estats Units, a l'article III secció 2, també es menciona la figura del jurat, on s'estableix en els judicis de tots els crims (Pérez Cebadera, 2003), excepte certs casos, seran per jurat "the Trial of all Crimes, except in Cases of Impeachment, shall be by Jury; and such Trial shall be held in the State where the said Crimes shall have been committed" (U.S. Const. Art. III, Section 2).

Així mateix, al títol 23 de les Federal Rules of Criminal Procedure sobre judici amb jurat o sense jurat, s'esmena que si el demandat té dret a un judici amb jurat, ho haurà de ser tret que: a) el demandat renunciï per escrit al judici amb jurat, b) el govern ho consenti i c) el tribunal ho aprovi (Pérez Cebadera, 2003).

2.5. Composició

El jurat dels E.E.U.U, segons Fletcher (1997), està compost per 12 membres que han de decidir de forma unànime sobre la culpabilitat o innocència de l'acusat a arran de la informació que obtenen durant el judici oral, i les proves que presenten els juristes professionals. De totes maneres, hi ha estats com Florida, on s'han registrat jurats amb 6 membres, fet que justifica Fletcher (1997) com una via per la qual alguns estats estalvien recursos; i segons Hastie et al. (2024) només set estats compten amb l'exigència d'un jurat format per la totalitat dels membres.

Segons l'autor, l'any 1970 la Sentència del Tribunal Suprem, *Williams vs. Florida*, 399 U.S. 78, 100 (1970), va decidir sobre la idoneïtat d'un jurat amb menys membres, i va marcar un precedent, quan va afirmar que la Sisena Esmena no tenia un nombre determinat, i que 6 membres podien continuar formant un jurat imparcial (Fletcher, 1997).

Actualment, el sistema de jurats als Estats Units es divideix entre *petit jury* i *grand jury*, els primers també coneguts com a *trial juries*, i es componen d'entre 6 i 12 persones. En el cas penal, el jurat determina si l'acusat ha comès el delictes del qual se l'acusa, mentre que en el cas civil decideix si el demandant ha aportat prou proves per demostrar que és més probable que l'acusat li hagi causat algun perjudici, que requereix compensació (Pérez Cebadera, 2003).

En canvi, el *grand jury* s'encarrega només dels assumptes penals preliminars, i s'encarrega d'avaluar les proves que presenta el fiscal per tal de prendre una decisió sobre si hi ha "causa probable" per creure que l'acusat ha comès un delictes i ha de ser jutjat. Si es dona aquesta situació, s'emet una acusació formal contra aquesta persona (Pérez Cebadera, 2003).

El *grand jury* està compost d'entre 16 i 23 membres, i no es reuneix cada dia, tot depèn de la dimensió del districte i el volum d'investigacions criminals que es presenten (LII, n.d).

3. EL JURAT A ESPANYA

3.1. Anàlisi històrica

3.1.1. La influència de la Revolució Francesa

A Espanya, l'evolució de la figura del jurat està vinculada als canvis socials, polítics i constitucionals del segle XIX, tot i que el jurat va ser influenciat per les idees liberals (Novo Pérez et al. 2002), la seva existència va estar marcada per oscil·lacions entre avenços i retrocessos, depenent dels moments històrics que es van viure al país (Sáenz Berceo, 2006)⁸.

A principis del segle XIX, es va començar a valorar la importància d'una justícia imparcial, en un moment en què el model de justícia tradicional, on els jutges eren els principals responsables de dictar sentències, era qüestionat (Sáenz Berceo, 2006), perquè es considerava que els jutges no eren imparcials, i per això, el jurat, compost per ciutadans comuns, es va veure com una alternativa més justa.

L'any 1808, durant l'ocupació napoleònica, es va elaborar l'Estatut de Baiona, un dels primers documents que menciona la figura del jurat en la història jurídica espanyola (Novo Pérez et al., 2003), tot i que, no va establir formalment la creació del jurat, va marcar un antecedent important.

Les Corts de Cádiz de 1810, que van donar lloc a la Constitució de 1812, van ser les següents en intentar establir el jurat, però segons Sáenz Berceo (2006) la societat espanyola no estava preparada per la seva implementació. A la Constitució de 1812, la figura del jurat es limitava a certs delictes com els relacionats amb la llibertat d'impresma. Tot i que els constitucionalistes desitjaven la seva instauració, la Constitució de Cádiz va reconèixer la necessitat de cautela i va establir el jurat només en els casos en què es considerava més segurs, com la protecció de la llibertat d'expressió (Sáenz Berceo, 2006).

⁸ Sáenz Berceo, M. C., (2006). *Apuntes sobre la institución del jurado en España: El jurado en el siglo XIX*. Revista de Derecho de la Universidad de La Rioja.

La Llei de la Impremta de 22 d'octubre de 1820 va ser la que més endavant va instaurar la figura del jurat, per aquells delictes d'impremta (Novo Pérez et al., 2003). A més, s'establia una diferenciació entre Jurats d'Acusació i Jurats de Qualificació, segons l'autora: el primer estava format per 9 membres que decidien si el cas tenia suficients bases per obrir el procediment, i el segon amb 12 membres, determinava si el delicte quedava assenyalat per la llei (Novo Pérez et al., 2003).

A la Constitució de 1837, es va destacar la importància de la llibertat d'impremta considerant-la un dret fonamental, i en conseqüència l'article 2 de la Constitució va establir que els jurats serien els encarregats de qualificar els delictes d'impremta, sense que els jutges professionals hi poguessin intervenir (Sáenz Berceo, 2006).

L'any 1872, es va promulgar la Llei Provisional d'Enjudiciament Criminal, que establia un tribunal compost per 12 jurats i tres magistrats, en casos de delictes greus, especialment de llibertat d'expressió (Sáenz Berceo, 2006). Un any més tard, durant la proclamació de la Primera República Espanyola, es va presentar un Projecte de Constitució que considerava al jurat com a dret fonamental dels ciutadans, segons Sáenz Berceo (2007) però, la curta durada de la República i la restauració de la monarquia van impedir que aquest projecte arribés a ser aprovat.

L'any 1888, segons Novo Pérez et al. (2003) el govern espanyol va restablir la figura, afegint ampliacions com la dels dos suplents, a la Llei de 20 d'abril de 1888, juntament amb la necessitat de motivar les recusacions. L'elaboració de les llistes, segons Novo Pérez et al. (2003) era “más restrictiva, sesgada y elitista al estar compuesta por las principales autoridades y contribuyentes del ayuntamiento”. (Novo Pérez et al., 2003, 347)

3.1.2. El tribunal del jurat de 1995

Sáenz Berceo (2006) dona a entendre que malgrat els esforços per restablir el jurat, les reformes polítiques i socials de l'Espanya del segle XX van ser determinants en la seva desaparició. La intervenció militar i la posterior dictadura de Primo de Rivera l'any 1923 van provocar el col·lapse del sistema judicial que havia permès la participació del jurat, i la Llei de 1888 va quedar en desús.

Els decrets de 1907 i 1920 van limitar la seva aplicació, i la desaparició del jurat es va consolidar amb l'arribada del cop d'estat de Primo de Rivera, quedant suspès definitivament l'any 1939 després de la victòria del general Franco, i no es va tornar a implementar durant el règim franquista (Gómez-Colomer, 2001).

Amb la Constitució de 1978, Espanya es va configurar com un Estat Social, Democràtic i de Dret, basat en valors com la llibertat, la justícia, la igualtat i el pluralisme polític (Bermúdez Requena, 2004)⁹. En aquest nou context, la sobirania residia en el poble i la justícia es va reconèixer com un veritable poder de l'Estat, regit pel principi d'independència judicial. Aquest marc democràtic va fer possible la reintroducció del Tribunal del Jurat l'any 1995, adaptat als principis constitucionals i a la realitat d'una democràcia moderna (Gómez-Colomer, 2001).

3.2. Fonament jurídic

La Constitució Espanyola de 1978 defineix l'Estat, segons Gómez-Colomer (2001)¹⁰, com “un Estat Social, Democràtic i de Dret, i estableix com a valors superiors de l'ordenament jurídic la llibertat, la justícia, la igualtat i el pluralisme polític” (CE, 1978, art.1.1), i reconeix que “la sobirania resideix en el poble” (CE, 1978, art. 1.2.). El jurat, segons Pérez Cebadera (2003) també és reconegut a través de la L.O.P.J, en els casos que la llei prevegi.

El constituent espanyol es va limitar a reconèixer el Jurat com a òrgan jurisdiccional a l'article 125 de la Constitució, en virtut de l'article 117.3 C.E., atribuint als ciutadans la potestat de “realitzar la funció jurisdiccional” (Pérez Cebadera, 2003, pàg. 221) sense detallar-ne el funcionament, cosa que va fer imprescindible el desenvolupament d'aquest òrgan a través d'una llei ordinària, concretament la Llei Orgànica 5/1995, de 22 de maig, del Tribunal del Jurat publicada al Butlletí Oficial de l'Estat el 23 de maig (Gómez-Colomer, 2001).

⁹ Bermúdez-Requena, J. M.(2004). *El objeto del veredicto en la Ley del Tribunal del Jurado*. Editorial Comares.

¹⁰ Gómez-Colomer, J.-L. (2001). *El jurado Español: ley y práctica*. Revue internationale de droit pénal, 2001, Vol.72 (1), p. 285.

Aquesta llei va ser reformada posteriorment per la Llei Orgànica 8/1995, de 16 de novembre, i pel Codi Penal de 1995, amb la seva entrada en vigor completa el 25 de maig de 1996 (Gómez-Colomer, 2001). A més, ha estat complementada amb diverses normes reglamentàries: el Reial decret 1398/1995, de 4 d'agost, que regula el sorteig per formar les llistes de candidats a Jurats, posteriorment modificat pel Reial decret 2067/1996, de 13 de setembre. D'altra banda, les que estableixen les percepcions econòmiques, el Reial decret 385/1996, d'1 de març, que fixa el règim retributiu i indemnitzador per a l'acompliment de les funcions del Jurat, amb correcció d'errors publicada el 13 d'abril del mateix any (Gómez-Colomer, 2001).

D'altra banda, la mateixa L.O.T.J. preveu a l'article 6 la concepció de “dret-deure” dels jurats, pel que afirma:

. . . La funció de jurat és un dret que poden exercir els ciutadans en els quals no concorri cap motiu que ho impedeixi i el seu exercici un deure per als que no estiguin incursos en cap causa d'incompatibilitat o prohibició ni se'n puguin excusar d'acord amb aquesta Llei . . . (L.O.T.J., 1995, art. 6).

Aquesta concepció, que històricament ja es preveia a l'art. 8 de la Llei del Jurat de 1888, “ya preveía la función del jurado como obligatoria” (Gutiérrez Sanz, 2013, pàg. 346)¹¹, tot i que forma part d'un dret que preveu la C.E. al garantir la participació ciutadana en el sistema de justícia. Per tant, el nostre sistema compta amb una doble visió de “dret-deure”, que es manté a la llei actual amb l'obligatorietat, a la vegada que es reconeix la concepció de l'obligació com a un deure (Gutiérrez Sanz, 2013).

3.3. Naturalesa

Hans (2008)¹² afirma que el jurat sol trobar-se més sovint a països del *common law*, i què els països que estan conformats per un sistema de *civil law* tendeixen a comptar amb un jurat mixt o d'escabí, format per ciutadans i professionals.

¹² Hans, Valerie P. (2008). *Jury Systems Around the World*. Cornell Law Faculty Publications. Paper 305.

Espanya ha adoptat un sistema clàssic de judici per jurat, en contra de la tendència europea a complementar un sistema mixt, com en el cas de França, on la cort es forma amb jutges professionals i llecs, tal com comenta Jimeno-Bulnes (2011)¹³. El nostre sistema segons Novo Pérez et al. (2002) es basa en el sistema pur, com el dels països anglosaxons com als Estats Units, però conta amb característiques que el fan destacar i sortir-se de la línia del sistema clàssic, segons l'autora “por ejemplo la decisión por mayoría cualificada” (Novo Pérez et al., 2003, 337).

Tal com exposa Gómez-Colomer (2001), l'any 1995 quan Espanya va tornar a introduir el Tribunal del Jurat per a jutjar determinats delictes, va optar per un sistema de jurat pur o clàssic. Amb l'aplicació d'aquest sistema, la funció que s'encomana als jurats és la de l'emissió del veredict, corresponent-li al jutge l'aplicació del Dret Penal (Pérez Cebadera, 2003).

De totes maneres, la reforma de Llei Orgànica 1/2025, de 2 de gener, de mesures en matèria d'eficiència del Servei Públic de Justícia on s'afegeix una nova visió:

. . . i, tal com s'estableix constitucionalment, la justícia emana del poble, la llei ha de propiciar i impulsar la participació de la ciutadania en el sistema de Justícia. Ja es fa en l'àmbit penal amb la institució del jurat, i és convenient també obrir la justícia civil, social – i immediatament després la contenciós-administrativa– als ciutadans perquè se sentin protagonistes dels seus propis problemes i assumeixin de manera responsable la solució més adequada d'aquests, especialment en determinats casos en els quals és imprescindible buscar solucions pactades que garanteixin, en la mesura del possible, la pau social i la convivència, . . . (L.O. 1/2025, pàg. 798, preàmbul II)

Aquesta reforma, marca una nova visió del sistema judicial a Espanya, que indica un referent més semblant al dels Estats Units, on la justícia emana del poble, no només en l'àmbit penal, sinó també tema civil. Aquest fet podria marcar un precedent en el futur de la figura del jurat al sistema judicial espanyol.

¹³ Jimeno-Bulnes, M. (2011). *Jury selection and jury trial in Spain: Between theory and practice*. Chicago-Kent Law Review, 86(2), 743–770.

3.4. Competència

Els delictes sotmesos a la competència del jurat a Espanya els trobem a l'article 1 de la L.O.T.J. on s'estableix que el Tribunal del Jurat, està previst en l'àmbit penal (Pérez Cebadera, 2003), als delictes assignats segons la disposició següent:

... els delictes assignats a la seva jurisdicció per aquesta o altres lleis, referents als següents àmbits: delictes contra les persones, delictes comesos per funcionaris públics en l'exercici de les seves funcions, delictes contra l'honor i delictes contra la llibertat i seguretat . . . (L.O.T.J., 1995, art. 1)

Dins de l'àmbit de competència establert en el punt anterior, el Tribunal del Jurat serà competent per conèixer i dictar sentència sobre les causes relacionades amb els delictes tipificats en els articles del Codi Penal següents:

. . . a) Articles 405 a 410, tots dos inclosos (homicidi i infanticidi); b) Articles 362 a 366, tots dos inclosos (infidelitat en la custòdia de presos i infidelitat en la custòdia de documents); c) Articles 385 a 396, tots dos inclosos (suborn i malversació de cabals públics); d) Articles 400 a 404 bis c), tots dos inclosos (fraus i exaccions il·legals, negociacions prohibides a funcionaris i tràfic d'influències); e) Article 489 ter (omissió del deure d'auxili); f) Articles 490 a 492 bis, tots dos inclosos (violació de domicili); g) Article 493 (amenaces); h) Articles 553 bis a) a 553 bis c), tots dos inclosos (delictes mediambientals) . . . (L.O.T.J., 1995, art. 1)

Al mateix article, també s'estableix el judici del jurat es realitzarà “exclusivament a l'àmbit de l'Audiència Provincial i, si escau, als Tribunals que corresponguin per raó de l'aforament de l'acusat” (L.O.T.J., 1995, art. 1).

3.5. Composició

La composició del jurat la trobem a l'article 2 de la mateixa llei on s'estableix que el Tribunal del Jurat consta de nou membres que exerceixen juntament amb un Magistrat de l'Audiència Provincial, que actuarà com a president:

. . . el tribunal del jurat es compon de nou jurats i un magistrat integrant de l'audiència provincial, que el presideix . . . al judici del jurat han d'assistir, a més, dos jurats suplents, als quals és aplicable el que preveuen els articles 6 i 7. (L.O.T.J., 1995, art. 2)

Tanmateix, els art. 6 i 7 de la L.O.T.J. preveuen la situació de “dret-deure” de la que hem parlat anteriorment, i regulació complementària envers la retribució.

Curiosament, la composició actual s'allunya més de la dels E.E.U.U., si ens fixem en les figures del *grand jury* i *petit jury*, un punt prou interessant. Com ja s'ha comentat a l'anàlisi històrica, a l'any 1820, l'estat espanyol establia dos tipus de jurats: Jurats d'Acusació i Jurats de Qualificació (Novo Pérez et al., 2003), que s'assimilen més a les figures actuals nord-americanes.

4. LA SELECCIÓ DEL JURAT ALS ESTATS UNITS

4.1. Requisits per ser jurat

Tradicionalment, els jurats estaven compostos per homes blancs propietaris escollits per un oficial de les Corts, ja que en aquell moment les dones i les minories no eren elegibles per servir com a jurats (Diamond i Rose, 2018)¹⁴.

Segons Diamond i Rose (2018), encara avui dia, els processos que condueixen a la selecció dels jurats, de vegades afecten la representativitat, i tot i que, el jurat nord-americà contemporani s'ha tornat més democràtic, molts autors encara consideren que no és plenament representatiu.

Al títol 28 del U.S.C 1862, s'estableixen les pautes que un ciutadà ha de complir per poder exercir com a jurat, i es justifica que cap ciutadà pot ser exclòs del servei com a membre d'un *grand jury* o *petit jury* per raó de raça, color, religió, sexe, origen nacional o nivell adquisitiu (L.I.I., s.d., U.S.C. 28, 1862)

Els requisits establerts al títol 28 U.S.C. 1865 per exercir com a jurat als E.E.U.U. són:

. . . be a United States citizen; be at least 18 years of age; have resided primarily in the judicial district for at least one year at the time of completion of the qualification questionnaire; be able to adequately read, write, understand, and speak the English language; have no disqualifying mental or physical condition that cannot be addressed with an accommodation; not currently be subject to felony charges punishable by imprisonment for more than one year; and never have been convicted of a felony (unless civil rights have been legally restored or never were lost in the jurisdiction of conviction) . . . (L.I.I., s.d., U.S.C. 28, 1865)

Pel que fa a les excepcions o excuses per ser jurat, estan regulades a la Llei de Selecció de Jurats del títol 28 del Codi dels Estats Units:

(1) Exempcions: estan exemptes de realitzar el servei com a jurat federal:

¹⁴ Diamond, S. S., & Rose, M. R. (2005). *Real juries*. Annual Review of Law and Social Science, 1, 255–284.

. . . Three groups are exempt from federal jury service: members of the armed forces and national guard when on active duty; members of non-federal professional (as opposed to volunteer) fire and police departments; and “public officers” of federal, state, or local governments – persons either elected to public office or appointed by someone elected to public office – who are actively engaged full-time in the performance of public duties. Persons employed on a full-time basis in any of these categories are barred from serving on federal juries, even if they are otherwise qualified and would like to serve . . . (U.S. Courts, s.d.)

(2) Excuses: d'altra banda, les excuses acceptades per l'omissió al càrrec són:

- En primer lloc, les persones majors de setanta anys. Aquesta condició al suposar un possible inconvenient o dificultat, permet demanar excuses permanents si es sol·liciten de manera individual.
- En segon lloc, ciutadans que hagin format part d'un jurat federal en els últims dos anys.
- En tercer lloc, els voluntaris que treballen com a bombers, que no s'incloïen en l'apartat anterior.
- Finalment, els membres d'equips de rescat o ambulància, que treballen així mateix com a voluntaris.

(3) Excuses temporals/ajornaments:

Addicionalment, la Llei de Selecció de Jurats del títol 28 del Codi dels Estats Units, al seu capítol 121, permet que es concedeixin excuses temporals o ajornaments, si es donen motius de dificultat o inconvenients en el moment que es convoca a la persona al tribunal.

Tals excuses les concedeix el Tribunal segons el seu criteri, i no són revisables ni disposen de possibilitats d'apel·lació. Tanmateix, cada tribunal federal de districte té les seves pròpies normes i procediments pel que fa a les excuses d'aquest servei.

4.2. La llista de candidats

El primer pas per aconseguir un jurat representatiu és generar una llista de candidats que sigui el més inclusiva possible. Als Estats Units, el procés de selecció del jurat comença amb la creació d'una *master jury list* o llista representativa dels ciutadans, de la qual es farà la tria aleatòria dels candidats que rebran la citació. Aquesta llista ha de reflectir un *cross-section* o segment representatiu just de la comunitat, tal com exigeix la jurisprudència establerta pel cas *Duren v. Missouri* (Hannaford-Agor, 2017), sentència on segons Munstersman i Munsterman (1986)¹⁵ el Tribunal Suprem va definir:

- . . . a three-pronged test to be used to prove denial of a fair cross section:
1. The group alleged to be excluded must be a "distinctive" group in the community;
 2. The representation of this group in venires from which juries are selected is not fair and reasonable in relation to the number of such persons in the community; and
 3. This under-representation is due to systematic exclusion of the group in the jury-selection process . . . (Munsterman i Munsterman, 1986, pàg. 61)

Tal com detalla Munsterman i Munsterman (1986), la pràctica més comuna ha estat utilitzar les llistes de votants registrats. Tanmateix, aquestes poden excloure grups significatius de la població, com persones joves, immigrants o classes socials desfavorides. Davant d'aquesta limitació, molts tribunals han optat per combinar diverses fonts, com llistes de conductors o registres municipals, per ampliar la cobertura poblacional, d'aquesta forma la mostra de la qual es tria el jurat serà més representativa (Hannaford-Hagor, 2017).

El cas *People v. Harris* (1984) a Califòrnia va marcar un punt d'inflexió en considerar insuficient la sola utilització del cens electoral, exigint la combinació amb altres fonts per evitar discriminacions indirectes (Munsterman i Munsterman, 1986). A la Llei Federal de la Selecció i Servei del Jurat de 1968 o *Jury Service Selection Act*¹⁶, s'establia l'objectiu

¹⁵ Munsterman, G. T., & Munsterman, J. T. (1986). *The search for jury representativeness*. *The Justice System Journal*, 11(1), 59–78.

¹⁶ Legal Information Institute (LII): 28 U.S. Code Chapter 121 Part V – Juries; Trial by Jury (1968)

d'eliminar els biaixos, ja que els aspectes discrecionals del procediment tendien a agreujar-los.

Per aquesta raó, es va tractar de solucionar el possible biaix amb la regulació de la J.S.S.A, que va permetre que s'establís un respecte cap als principis constitucionals de representativitat, assegurant-se a la vegada de la incorporació de certs col·lectius, per raons de gènere, religió, raça o nivell adquisitiu (Hayward et al., 1978).

La J.S.S.A. faculta als tribunals federals a què pugui establir el seu propi procediment, tot respectant les bases anteriorment mencionades, ja que quan regula el mètode de selecció del jurat no estableix un procediment únic per tots els tribunals a escala federal (Pérez Cebadera, 2003). Segons Pérez Cebadera (2003), la selecció comença amb la llista de candidats que es seleccionen dels ciutadans residents a l'àrea de competència del Tribunal, segons la J.S.S.A. s'estableix com a base de dades cens electoral, segons el títol 28 U.S.C.

Tanmateix, s'afegeix la possibilitat d'accedir a altres fonts, segons Munsterman i Munsterman (1986), com són els permisos per conduir, i fins i tot, a nivell estatal s'han arribat a fer-ne ús dels registres de l'impost sobre la renda, les prestacions per desocupació i les llistes d'assistència social pública (Hannaford-Agor, 2017), d'aquesta forma es tracta d'assegurar a l'acusat el dret a un jurat amb més representativitat. (Pérez Cebadera, 2003). Malgrat aquest marc legal, Hannaford-Agor (2017) denuncia que una gran part dels tribunals federals continuen utilitzant únicament la llista d'electors registrats com a font principal per seleccionar candidats.

Aquest requisit de representativitat queda satisfet quan la llista de candidats d'on extrauen les dades que fan servir per formar el jurat, hagi respectat tal principi, no excloent-hi a determinats grups socials de forma expressa, segons Pérez Cebadera (2003). Aquest supòsit queda reflectit en sentències com *Straduer v. West Virginia*, *Taylor v. Louisiana* o *Holland v. Illinois*, segons Pérez Cebadera (2003).

No obstant, que el jurat tracti d'ésser una mostra representativa de la societat, no implica que per poder jutjar a l'acusat el jurat hagi d'estar format per un conjunt de membres que representin de forma exacta a la comunitat (Pérez Cebadera, 2003). Tal com comenta Zulkie

(1987) “by practical necessity, juries cannot replicate fully the diversity of the communities from which they are drawn” (Zuklie, 1987, pàg. 101).

De totes maneres, un procediment de selecció de candidats es pot impugnar si ha vulnerat la J.S.S.A. que regula la selecció al títol 28 U.S.C. 1867, o bé, per la violació d'un principi constitucional d'igualtat de les persones davant la llei, dret garantit per la Cinquena Esmena o la del jurat imparcial de la Sisena Esmena (Pérez Cebadera, 2003). Segons l'autora, en cas que es doni tal vulneració, correspon a l'acusat demostrar que en realitat s'ha produït una exclusió d'un determinat grup social, vulnerant la garantia constitucional, com amb el cas de *Norris v. Alabama* (1935) o *Castañeda v. Partida* (1977).

Segons Munsterman (1986) es va establir que el principi de representativitat implicava que el jurat no pogués esdevenir un òrgan controlat per un grup específic o una classe social concreta, sinó que havia de reflectir la diversitat del poble, assegurant així una administració de justícia més equitativa i legítima.

4.3. El *voir dire*

Ja establerta la llista de possibles jurats i feta la citació, es dona pas al procés anomenat *voir dire*¹⁷, on s'exclouen aquells candidats que podrien presentar biaixos o conflictes d'interès. Segons Zuklie (1996), aquesta fase no està emparada pel requisit constitucional del *fair cross-section* perquè ja no es tracta d'una mostra aleatòria, sinó d'una selecció orientada a garantir la imparcialitat en cada cas concret. Tot i així, molts crítics remarquen que aquest procediment pot reforçar certes exclusions, especialment per motius econòmics o familiars, com ara la dificultat per assumir despeses de desplaçament o la cura de fills, afectant principalment grups socials més vulnerables (Zuklie, 1996).

El *voir dire* és un punt fonamental on es filtren els candidats que mostren simpatia cap a alguna de les parts. Fletcher (1995) destaca que, a diferència del dret al vot, formar part d'un jurat no és un dret en si mateix, sinó una funció condicionada a la neutralitat percebuda pel tribunal.

¹⁷ “French for *to speak the truth* , *voir dire* is the process through which potential jurors are questioned by either the judge or a lawyer to determine their suitability for jury service. It is used to excuse prospective jurors deemed incapable of fulfilling juror obligations , such as impartiality.” (Legal Information Institute, s.d.)

El procés conegut com *voir dire* permet a les parts interrogar aquests candidats i presentar possibles recusacions (Fletcher, 1995): les recusacions amb causa, que s'utilitzen quan es detecta una parcialitat evident; i les recusacions peremptòries, que no requereixen una justificació concreta, però que han estat criticades per ser susceptibles d'un ús discriminatori.

Des de 1986, el Tribunal Suprem ha limitat l'ús discriminatori de les recusacions peremptòries, és a dir, si una de les parts elimina un candidat per motius de raça o sexe, el jutge pot exigir una justificació, i si no es dona amb coherència, la recusació ha de ser rebutjada (Fletcher, 1995).

El *voir dire* és quan les parts que interroguen als candidats poden detectar possibles biaixos, segons Fletcher (1995), ja que la legislació americana ha evolucionat per evitar discriminacions a l'hora d'utilitzar recusacions peremptòries, tant per la fiscalia com per la defensa. Quan un jutge sospita que una recusació està motivada per raons de raça o gènere, pot exigir una justificació neutral; si no es presenta una raó acceptable, la recusació serà desestimada (Fletcher, 1995).

No obstant, molts advocats continuen utilitzant criteris com la raça, l'edat o el sexe per intentar obtenir jurats més favorables. Aquesta realitat es fa especialment evident en casos mediàtics com el d'O. J. Simpson, *People v. Simpson* (1995), on es va perseguir la formació d'un jurat racialment mixt i conformat únicament per dones (Fletcher, 1995).

Aquest ús estratègic de la composició del jurat posa en tensió la idealització de la deliberació racional i imparcial amb una realitat política i social on la percepció de legitimitat és clau: sovint, es considera que un veredict emès per un jurat sense diversitat racial pot veure's mancat de credibilitat, sobretot en casos amb una forta càrrega racial (Fletcher, 1995), com el de Rodney King, *United States v. Koon* (1993).

4.4. Unanimitat en el veredict

Malgrat que en principi, el jurat havia de decidir de forma unànime, durant els anys setanta, alguns estats com Louisiana amb *Johnson v. Louisiana*; o Oregon amb *Apodaca v. Oregon*, van permetre que s'arribés a decisions amb 9 vots contra 3, o 10 contra 2. De totes formes, es

va mantenir la unanimitat per judicis en cas d'estar formats per 6 membres (Fletcher, 1997), degut a la sentència *Burch v. Louisiana* (1979).

En aquest sistema, d'altra banda, els jurats llecs no tenen competència per imposar una pena al acusat, sinó simplement condemnar sobre la culpabilitat o innocència en certs delictes, fet que segons Fletcher (1997) pot portar a conclusions sense gaire raonament, ja que els membres poden condemnar a l'acusat per uns delictes que es contradiuen amb d'altres.

A més, en el cas d'E.E.U.U autors com Zuklie (1996) i Fletcher (1997) es posen d'acord amb l'anomenada *nullification* o nul·litat, doncs a la pràctica, els jurats acaben decidint per qüestions de fets i no de dret.

Aquest fet, segons ambdós autors (Zuklie, 1996; Fletcher, 1997), provoca que es puguin donar casos on la comunitat es decanti per l'innocència, tot i que les proves hagin demostrat el contrari si consideren que tal aplicació es injusta segons els seus valors morals. Segons Zuklie (1996) aquesta aplicació en el sistema judicial dels E.E.U.U. deixa de banda la determinació de la veritat, i amplia les decisions del jurat a una interpretació que pot resultar més subjectiva.

De totes formes, amb el cas de la nul·litat, el sistema judicial nord-americà permet a més, que tal com exposa Fletcher (1997), el govern federal pot apel·lar la sentència absolutòria si considera que s'han violat els drets fonamentals de l'acusat, com va ocórrer amb el cas de Rodney King, quan ens trobem en decisions massa arbitràries segons justifica l'autor.

Aquesta mesura, tot i anar en contra del principi de *ne bis in idem*, es va considerar adequada per part del Tribunal Suprem, davant d'un cas com el mencionat anteriorment on es va produir una discriminació per part del jurat (Fletcher, 1997).

5. LA SELECCIÓN DEL JURAT A ESPAÑA

5.1. Requisits per ser jurat

A l'art. 8 de la L.O.T.J., s'estableixen els requisits per ser jurat. Segons Andino López et al. (2023), el nostre ordenament es va basar en la Convenció de Nova York del 13 de desembre de 2006, per tal de basar-se en uns principis referents a la capacitat per exercir com a jurat, amb requisits com la majoria d'edat o l'emancipació, amb “independencia que la persona pueda sufrir algún tipo de discapacidad” (Andino López et al., 2023, pàg. 49).

Amb aquest referent, el legislador espanyol, a partir de l'any 2021 va establir una restricció per limitar la capacitat amb una resolució judicial (Andino López et al., 2023), amb la Llei 8/2021 de 2 de juny¹⁸, on es produeixen modificacions per a l'aptitud de persones amb discapacitat a formar part del jurat.

D'una banda, els requisits necessaris són els següents, recollits a l'art. 8 de la L.O.T.J.:

... són requisits per ser jurat: 1. Ser espanyol major d'edat., 2. Estar en el ple exercici dels drets polítics., 3. Saber llegir i escriure., 4. Ser veí, en el moment de la designació, de qualsevol dels municipis de la província en què s'hagi comès el delict., 5. No estar afectat per cap discapacitat física o psíquica que impedeixi l'exercici de la funció de jurat ... (L.O.T.J., 1995, art. 8)

D'altra banda, els art. 9 i ss., marquen les incapacitats, incompatibilitats, prohibicions i excuses per no exercir com el jurat (Alba Mesa, 2007):

- (1) Incapacitats: l'art. 9 especifica que “no poden ser jurat aquelles persones condemnades per delict dolós sense rehabilitació, en procés judicial o en detenció, presó provisional o complint pena” (L.O.T.J., 1995, art. 9). També s'exclouen aquelles persones suspeses en el seu càrrec públic a causa d'un procediment penal.

¹⁸ Llei 8/2021 de 2 de juny per la que es reforma la legislació civil y processal pel suport a les persones amb discapacitat en l'exercici de la seva capacitat jurídica, BOE de 3 de juny de 2021.

(2) Incompatibilitats: l'art. 10 parla de les incompatibilitats, excloent aquelles persones:

. . . amb càrrecs institucionals i públics rellevants, com el Rei i la Família Reial, així com càrrecs polítics alts, membres del poder judicial, fiscals generals, i altres professionals de l'administració de justícia, com les forces de seguretat i professors universitaris en àrees jurídiques o de medicina legal . . . (L.O.T.J., 1995, art. 10).

(3) Prohibicions: l'art. 11 regula les prohibicions. No poden formar part del jurat aquelles persones que siguin “acusadors, acusats, responsables civils, o que tinguin vincles amb les parts implicades, com es detalla a l'article 219 de la Llei Orgànica del Poder Judicial.” (L.O.T.J., 1995, art.11). També s'exclouen els jurats amb “vincles de parentiu amb el Magistrat-President o els membres implicats, així com aquells que hagin actuat com a testimonis, perits o intèrprets, i persones amb un interès directe o indirecte en el cas.” (L.O.T.J., 1995, art. 11).

(4) Excuses: article 12 de la mateixa llei trobem les excuses per actuar com a jurat, declarant que es podran excusar de l'obligació d'actuar com a jurat les persones que compleixin determinades condicions:

. . . es poden excusar d'actuar com a jurat: 1. Els més grans de seixanta-cinc anys; 2. Els que hagin exercit efectivament funcions de jurat dins els quatre anys precedents al dia de la nova designació; 3. Els que pateixin un trastorn greu per raó de les càrregues familiars; 4. Els que facin un treball d'interès general rellevant, la substitució dels quals originaria importants perjudicis.; 5. Els que tinguin la residència a l'estranger; 6. Els militars professionals en actiu quan concorrin raons de servei; 7. Els que al·leguin i acreditin suficientment qualsevol altra causa que els dificulti de manera greu l'exercici de la funció de jurat . . . (L.O.T.J., 1995, art. 12)

5.2. La llista de candidats

El procés de selecció el trobem regulat a l'art. 13 i ss. de la L.O.J.T.: “els candidats a jurats es triaran mitjançant sorteig de la llista del cens electoral vigent a la data del sorteig, ordenada per municipis i dins d'aquests, alfabèticament i numerada correlativament dins del conjunt de la província.” (L.O.T.J., 1995, art. 13)

Segons la L.O.J.T. les persones incloses en la llista de candidats a jurats podran ser convocades per formar part del Tribunal del Jurat “durant dos anys, comptats des de l'1 de

gener següent.” (L.O.T.J., 1995, art. 16) En aquest sentit, tindran l'obligació de comunicar a l'Audiència Provincial qualsevol canvi d'adreça o circumstància que afecti els requisits, la seva capacitat o determini incompatibilitat per actuar com a jurat.

El Secretari del Tribunal prendrà les mesures necessàries per a la notificació als candidats a jurat de la seva designació i per a la citació perquè compareguin el dia fixat per a la vista del judici oral en el lloc on hagi de celebrar-se. El formulari de citació inclourà un qüestionari, en què es detallaran les possibles mancances de requisits, causes d'incapacitat, incompatibilitat o prohibició que els candidats designats estan obligats a manifestar, així com les situacions d'excusa que aquests puguin al·legar.

5.3. El *voir dire*

Alguns autors com Pérez Cebadera (2003) o Alba Mesa (2007)¹⁹ han considerat que a Espanya hi ha una falta d'estudis relacionats amb la selecció del jurat, mentre que a E.E.U.U. aquesta situació no es produeix, per norma general, on les mateixes universitats ja estudien l'elecció dels jurats a les facultats de Dret (Alba Mesa, 2007).

Alba Mesa (2007) afirma que és clau basar-se en estudis nord-americans per obtenir informació detallada, i exposa a la seva obra alguns punts a tenir en compte quan es dona el *voir dire*.

Durant aquesta elecció, l'autor confirma que les parts deuen tenir en compte certs aspectes, ja que, segons Alba Mesa (2007) pot influir al veredict, perquè la configuració del jurat està directament relacionada amb la resolució de la sentència.

A més, en Alba Mesa (2007) afirma que “los jurados son personas, entes individuales, no podemos dirigirnos al jurado como un ente, como un todo, pues esto conlleva a un error” (Alba Mesa, 2007, pàg. 30), per tant, manté una visió del jurat com a individus i no com a un col·lectiu.

¹⁹ Alba Mesa, S. (2008). *La selección del jurado*. Tirant lo Blanch.

Segons Alba Mesa (2007), la selecció del jurat sovint es realitza a porta tancada i sense l'assistència de l'acusat, per tant, s'entén que els candidats no senten cap mena de pressió per contestar amb honestetat les preguntes. En aquest sentit, la STSJ Comunitat Valenciana de 20 de maig de 2002 afirma que la “no presencia no supone tampoco la vulneración del derecho de defensa” (Alba Mesa, 2007, pàg. 23).

L'art. 40 de la L.O.T.J. preveu el procediment de *voir dire*, on les parts han d'escollir d'entre els candidats presentats als quals consideren oportuns per conformar el jurat, i rebutjar aquells que no semblin aptes amb les recusacions (Alba Mesa, 2007).

En conseqüència, les parts compten amb 4 recusacions, amb les quals poden descartar a certs candidats que no consideren adequats per conformar el jurat (Alba Mesa, 2007), fet que marca una diferència amb els E.E.U.U., on s'han realitzat molts estudis i debats entorn tals recusacions; sobre tot per el tema racial en la selecció del jurat (Flethcer, 1997).

Alba Mesa (2007) considera que durant aquest procediment s'hi solen presentar tres tipus de candidats: els que estan disposats a ser jurats, els que, per contra, no ho desitgen, i els que els hi és indiferent. L'autor contempla que els candidats ideals son aquells que els hi és indiferent, doncs no voldran captar tota l'atenció dels altres individus que formen part del jurat, però tampoc presentaran un comportament passiu en la seva tasca, ja que segons l'autor, la majoria dels jurats ho perceben com un deure i no com un dret (Alba Mesa, 2007).

D'altra banda, en Salvador Mesa (2007) exposa la STSJ de València 27 de juny de 2005 núm. 5/2005 que explica la importància de la selecció del jurat, en aquest cas per un homicidi amb violència de gènere, on el jurat va estar compost per vuit dones i un home. En aquesta sentència el Tribunal afirma que pel fet d'estar compost per vuit dones, “no se puede considerar que hayan prejuzgado al acusado” (STSJ núm. 5, 2005). La STSJ Illes Canàries 29 de novembre de 2006 i la STSJ Comunitat Valenciana de 11 de gener de 2007, són dues sentències més, que Alba Mesa (2007) dona com a exemple amb el tema de la dificultat probatòria depenent la selecció del jurat, tot i que no ens endinsarem en aquest tema.

5.4. L'objecte del veredict

És rellevant referir-nos a l'objecte del veredict en aquest treball, no per aprofundir-hi, sinó per remarcar que molts autors, com Bermúdez Requena (2004) el consideren essencial pel sistema judicial espanyol, i com podria afectar a la selecció del jurat.

A diferència dels Estats Units, on han de declarar sobre la culpabilitat o innocència de l'acusat (Fletcher, 1997), a Espanya el sistema compta amb l'objecte del veredict, un escrit que redacta el Magistrat-President amb qüestions “sobre las que deberá pronunciarse el jurado y que constituyan la base de su decisión” (Pérez Cebadera, 2003, pàg. 226). En aquest document trobem un conjunt de preguntes que haurà de resoldre el jurat, sobre els fets delictius, tals com poden ser eximents, responsabilitat o autoria (Pérez Cebadera, 2003), qüestions que haurà de resoldre el jurat per tal de prendre una decisió.

En el sistema espanyol, el Magistrat a l'entregar l'objecte del veredict al jurat, els obliga²⁰ a prendre una decisió a partir del raonament de les qüestions plantejades, que segons Bermúdez Requena (2004), és un mecanisme que assegura un correcte funcionament del sistema judicial a partir dels jurats llecs, aconseguint que hi hagi una obligada coherència en el veredict.

En el cas del sistema judicial espanyol, la deliberació del jurat és prou diferent de la dels E.E.U.U, que funciona principalment per unanimitat, tot i les excepcions que s'han comentat. La L.O.T.J. regula al seu art. 59 i ss., la necessitat d'obtenir-ne 7 vots si el fet es contrari a l'acusat, i 5 vots si és favorable. A més, seran necessaris 7 vots per establir la culpabilitat i 5 vots per la innocència, segons l'art. 60.2 de la L.O.T.J..

Per tant, aquesta figura assegura arribar-ne a un veredict coherent amb més garanties que una simple votació sobre la culpabilitat o innocència, generalment utilitzat al sistema judicial nord-americà.

²⁰ “. . . cap dels jurats no es pot abstenir de votar” (L.O.T.J., 1995, art. 58.2)

6. APROXIMACIÓ DES DE LA PRÀCTICA

6.1. Entrevista amb el Fiscal del crim de la Guàrdia Urbana i l'assistència a la selecció del jurat a l'Audiència Provincial de Barcelona

En el present Treball de Fi de Grau s'ha aconseguit comptar amb l'aportació de l'Il·lustríssim Sr. Fiscal, Félix Martín González, de la Fiscalia Provincial de Barcelona, reconegut per la seva intervenció en el notori cas del crim de la Guàrdia Urbana. Aquesta col·laboració ha proporcionat una perspectiva pràctica sobre el funcionament del jurat i el procés de selecció a Espanya, enriquant l'anàlisi d'aquest estudi.

Com a resultat de l'entrevista, es va facilitar l'oportunitat d'assistir a una sessió a porta tancada de la selecció del jurat a l'Audiència Provincial de Barcelona. A més, s'hi va assistir a la sessió posterior per observar el desenvolupament i el paper del jurat. Aquesta experiència va permetre obtenir una perspectiva més directa sobre aquest procés i observar-ne el funcionament en un context real, en aquest cas homicidi amb violència de gènere.

6.1.1. Dret-deure

(1) La doctrina (Alba Mesa, 2007; Jimeno-Bulnes, 2011) defensa que molts ciutadans perceben formar part del jurat com una càrrega. Percep la construcció doctrinal del jurat com un dret dels ciutadans a participar al sistema de justícia, o bé, com una obligació dels ciutadans o manifestació de l'organització social? Ho concep més com un dret que com una obligació o viceversa?

El Fiscal manté una visió, com a jurista, analitzant-ho des de un vessant legal, per tant, la seva visió és de dret, perquè és un jurista que creu en la lleis. Ara bé, ¿com ho perceben els ciutadans que participen en el jurat? El Fiscal afirma que el 99% recent escollits no ho conceptuen com un deure, però quan finalitza el seu càrrec tenen la capacitat de veure la doble visió “dret-deure” (Fiscal, comunicació personal, 2025).

L'experiència pràctica del Fiscal mostra que molts d'ells acaben vivint-ho com un exercici de responsabilitat cívica, passant d'una actitud de rebuig inicial a una implicació activa i conscient del valor que representa la seva tasca. Donant a entendre, per tant, que en la justícia

democràtica la funció dels jurats és molt important, i que aquells que participen en aquesta, i veuen com funciona, ho perceben a partir d'aquell moment com un dret, tot i que ho haguessin començat veient com a un deure (Fiscal, comunicació personal, 2025).

6.1.2. Comparació amb altres sistemes jurídics

- 1) Als Estats Units la figura del jurat s'utilitza tant en procediments penals com civils. Considera jurídicament útil la seva utilització en l'àmbit civil? Com creu el Fiscal que afectaria al nostre ordenament jurídic si Espanya adoptés un model similar?

El Fiscal afirma que als Estats Units, la figura del jurat connecta amb els seus orígens a una afirmació nacionalista del país que neix del Regne Unit on els jutges eren representants de la corona, en canvi, nosaltres connectat amb els nostres principis processals, tenim una finalitat de la justícia diferent, pel que aplicar el jurat en procediments civils podria no ser adequada segons el nostre procés històric (Fiscal, comunicació personal, 2025).

En conseqüència, ho considera un contrasentit, perquè no és la finalitat de la justícia. La finalitat d'aquesta és atribuir a les parts mecanismes de resolució de conflictes judicials, però atribuir-la a ciutadans no té gaire sentit. De fet, afirma que tenim una Llei d'Arbitratge, que en el fons dona la possibilitat de recórrer a un àrbitre que en el fons és un ciutadà però diferent (Fiscal, comunicació personal, 2025).

- 2) Als Estats Units, s'observa que aproximadament el 10% dels ciutadans escull ser jutjat per un jutge en comptes d'un jurat (Fletcher, 1997). Considera que seria beneficiós pel sistema jurídic espanyol la incorporació d'aquesta opció?

El Fiscal considera una incoherència, ja que aplicant les xifres de la Fiscalia assegura que es mantenen les mateixes garanties amb un jutge professional que amb un jurat. Per tant, si es respecten les mateixes garanties, perquè l'Estat dona a escollir? Perquè en el fons considera que en un cas de violència de gènere, per exemple, un determinat biaix del jurat serà més proactiu a una solució? El Fiscal afirma que no és així. La justícia s'ha d'encarregar de proporcionar garanties, per assegurar la igualtat, perquè qualsevol persona acusada de

cometre un delict pugui projectar-se o tenir en compte el procediment que obtindrà, o qui el jutjarà (Fiscal, comunicació personal, 2025).

En el context dels Estats Units on hi pot haver un interès privat en l'àmbit civil, pot ser diferent, però quan hi ha un interès públic, perquè donar a escollir? Si l'objectiu no és guanyar, sinó obtenir la veritat ¿vols donar a entendre que la veritat té dos camins? El Fiscal ho considera un contrasentit (Fiscal, comunicació personal, 2025).

- 3) Als països d'Europa, com França, utilitzen un sistema de jurat mixt. Per què creu que a Espanya no s'ha implantat un sistema de jurats mixts? Considera que seria convenient adoptar aquest model? Creu que, a mitjà o llarg termini, es podria dur a terme una reforma en aquest sentit?

Amb relació als jurats mixtos, el Fiscal destaca la formació d'un jurat basat en el terme de la intel·ligència col·lectiva. Des del Ministeri Fiscal a l'hora de seleccionar el jurat busquen aquesta una pluralitat, què un jurat funcioni com un organisme. El Fiscal justifica que si es construeix un jurat on hi ha un líder, no s'obté un grup amb 9 persones pensant, s'obté a 1 persona pensant i a 8 que segueixin tals pensaments. Per tant, dona peu a reflexionar si un sistema on hi hagi 3 jurats professionals i 3 jurats llecs realment s'està donant crèdit a la participació ciutadana, ja que probablement aquells jurats no formats es deixaran portar per figures amb més experiència, a causa de la seva formació acadèmica i la tendència a deixar-se influenciar per figures amb més experiència (Fiscal, comunicació personal, 2025).

- 4) Algunes fonts, com Alba Mesa (2007) suggereixen que el jurat sol respallar majoritàriament al Ministeri Fiscal, mostrant menys disposició a adoptar una visió més àmplia del principi de presumpció d'innocència. Considera que aquesta subjectivitat podria mitigar-se en un sistema de jurats mixt, on els jutges llecs estarien acompanyats per professionals amb més experiència jurídica?

El Fiscal afirma que per descomptat que hi ha més sentències de condemna, però el que no tenen en compte, és: “Quins delictes coneix el jurat? Els delictes contra la vida” (Fiscal, comunicació personal, 2025). En Dret Penal has de provar dues coses, que s'ha produït el

delicte i que aquesta persona ho ha comès, i en un delicte contra la vida ja no necessites discutir que hi ha delicte, per exemple en el cas d'un homicidi. En conseqüència, sempre hi haurà més condemnes, sent fals que els jurats es col·loquen de part del Ministeri Fiscal. D'acord amb el Fiscal no està motivada l'afirmació, perquè l'autor probablement comparava dades sense tenir en compte aquest aspecte (Fiscal, comunicació personal, 2025).

Per finalitzar, el Fiscal va donar-li una gran importància al gran encert del nostre sistema, l'objecte del veredict. Tal com comentava, durant aquesta part que finalitza les tasques del jurat, se'ls hi fan una bateria de preguntes als jurats que han de respondre, i que pel format, és molt difícil que mostrin un biaix. Això és perquè, totes les preguntes van enllaçades entre sí, pel que quan es realitzen si en una qüestió mantenen una resposta que no manté coherència amb l'anterior han de tornar-hi endarrere, assegurant que s'arriba a un veredict ben motivat, fet que a E.E.U.U. es limita a un culpable o innocent (Fiscal, comunicació personal, 2025).

6.1.3. Selecció i participació del jurat

- 5) A la pràctica alguns autors sostenen (Alba Mesa, 2007) que la defensa no sol participar activament a la selecció dels membres del jurat, a diferència dels Estats Units, on inclús es conta amb assessors que expliquen la diferència en el nivell de preparació i dedicació en la selecció del jurat als Estats Units i Espanya. Quins factors expliquen aquesta diferència de preparació?

L'experiència observada durant l'assistència a l'Audiència Provincial de Barcelona, fa constar que la defensa de l'acusat, per l'ordre en el qual es desenvolupa la sessió, és l'última part en realitzar preguntes als candidats, fet que, fa que evidentment participi menys, perquè totes les qüestions principals ja les ha realitzat prèviament el Fiscal i l'Acusació Particular. De totes formes, la defensa participava al menys realitzant una pregunta als candidats.

D'altra banda, el Fiscal va transmetre una seguretat en la selecció del jurat a Espanya, tot i comentar que és cert que als Estats Units tenen més comunicació teòrica-pràctica, tot afirmant que el nivell d'implicació que tenen les parts en aquest procés és el mateix. Evidentment, en casos d'acusació particular, per exemple d'una família adinerada, es podria donar una investigació més profunda, per l'interès privat, però en el cas del Ministeri Fiscal

ja es dona un procés de selecció que assegura el bon funcionament del sistema (Fiscal, comunicació personal, 2025).

Un dels punts més rellevants d'aquesta observació és la valoració de les respostes dels candidats, tot i que no existeixen criteris objectius establerts, el Fiscal reconeix que certes preguntes, que poden semblar poc rellevants, poden donar informació clau sobre la capacitat d'un candidat per exercir com a jurat (Fiscal, comunicació personal, 2025).

- 6) Existeixen estudis que afirmen que, a la pràctica, molts ciutadans escollits per servir com a jurats a Espanya, no desitgen participar, perquè ho perceben com una càrrega no com un deure. Està d'acord el Fiscal amb l'afirmació de què aquest perfil no és l'idoni per conformar un jurat imparcial? I quan ens trobem davant de perfils que mostren una forta predisposició per conformar el jurat? Com gestionen les parts si els jurats tracten d'esquivar o simular respostes per aconseguir formar o al contrari, no formar-ne part del jurat?

Durant l'observació de la selecció del jurat, un candidat concret va entrar a la sala llençant la documentació de mala manera, i afirmant que l'havien obligat a estar allà, el Magistrat va haver de recordar-li que estaven davant un acte oficial i hauria de comportar-se. Evidentment, el candidat va ser recusat. Aquest fet mostra, que un candidat que realment no vol ser-hi allà i mostra actituds massa agressives en contra del jurat, l'únic que pot aconseguir és conformar un jurat caòtic, fet que sosté el Fiscal.

Així doncs, el Fiscal distingeix dos perfils, aquells que no volen perquè els hi fa por, i aquells que mostren una supèrbia²¹ intel·lectual, que no solen ser gaire aptes. En conseqüència, en el primer cas, el Fiscal afirma que es sol preguntar als candidats “¿Si usted es escogido para ser jurado, dará todo lo que está en sus manos para desarrollar el cargo?” (Fiscal, comunicació personal, 2025). Aquesta qüestió és prou important, perquè si el candidat sembla dubtar o en primera instància no li fa gaire il·lusió, però mostra una actitud proactiva en cas de ser escollit, pot acabar formant part del jurat si no és recusat.

²¹ Terme referit a aquell perfil de candidat que mostra un comportament o actitud excessivament confiat arribant a ser arrogant, amb actituds com: “no crec en el càstig” o “no soc qui per jutjar a un altre” (Fiscal, comunicació personal, 2025)

D'altra banda, aquells que reconeixen que tenen ganes de ser jurats, i a més els agrada molt llegir, són aptes per formar-hi part, perquè solen tenir molt bona comprensió i ho donen tot per exercir el seu deure. L'experiència observada durant l'assistència a l'Audiència Provincial de Barcelona reforça aquesta concepció, ja que certs candidats que havien afirmat ser lectors, fins i tot, de gèneres relacionats amb trames policíiques van ser escollits.

- 7) Alguns autors sostenen que la psicologia recomana interrogar als candidats sobre la seva activitat professional per avaluar la seva experiència en treball en equip, així com la postura respecte del principi de presumpció d'innocència, està d'acord el Fiscal amb aquesta postura? Hi ha factors que haurien de tenir més rellevància en el procés de selecció?

En la selecció del jurat, ambdues qüestions eren bàsiques. Tots els candidats eren qüestionats sobre la seva professió per part del Fiscal, i en gairebé tots els casos sobre la seva visió respecte de la presumpció d'innocència per part de la defensa amb qüestions com “¿cree que es mejor tener a un inocente en la cárcel o a un criminal en la calle?” (A.P., comunicació personal, 2025)

En referència amb les preguntes, s'afirma que qüestionar al candidat sobre els hobbies o activitats que realitza al temps lliure, donen informació rellevant, ja que, el candidat que vulgui o no agradar no sap quina és la resposta correcta. A més, la forma d'expressar-se també ajuda a què les parts vegin el nivell de comprensió o d'escolta que té el candidat.

Les preguntes del Fiscal durant el *voir dire* anaven enfocades a: la professió, la situació familiar, la visió de la violència de gènere (en aquest cas, pel delictes tractat), *hobbies* o activitats dutes a terme en el temps lliure, professió de la possible parella o fills, freqüència de visualitzat de les notícies i/o de programes policíacs i voluntat d'ésser jurat.

Els perfils escollits van ser prou variats, comptant amb 5 homes i 4 dones, tenint en compte que el judici es tractava d'un homicidi amb violència de gènere. Les edats eren molt variades, de 23 a 63 anys, i amb diferents professions: una estudiant, un enginyer, un economista, una

treballadora de Mercadona, una dona de la neteja, un mecànic industrial, un treballador al sector de la cristalleria i una dissenyadora gràfica.

- 8) Considera el Fiscal que en el context espanyol les parts mostren una inclinació per seleccionar a candidats per jurat en funció del delictes que s'està jutjant? O creu que és indispensable crear un jurat el més divers possible, independentment de la naturalesa del delictes?

En la selecció del jurat de la A.P., en tractar-se d'un cas d'homicidi amb violència de gènere, la pregunta bàsica era sobre la visió dels candidats en relació amb el tema “¿Cree usted que la violencia de género es un problema de la actualidad? ¿Cómo considera usted que podría reducirse tal situación?”.

Tanmateix, el Fiscal afirma que des del Ministeri Fiscal es busca la diversitat i pluralitat, però que tal com ha quedat comprovat en la visita a la selecció del jurat, poden haver-hi qüestions envers el delictes.

- 9) A Espanya, els estudis relacionats amb la selecció del jurat no semblen ser tan extensos com als Estats Units, on hi ha una gran varietat d'investigacions al respecte. Considera que existeix una carència de cultura empírica entorn de la selecció del jurat al nostre sistema jurídic? Creu que seria beneficiós per al nostre ordenament adquirir una major comprensió sobre aquest procés i el seu impacte en la imparcialitat del veredictes?

El Fiscal, afirma que hi ha un desprestigi per l'estudi de la figura del jurat, perquè es sol percebre erròniament tal figura arrelada amb una ideologia política, fet que ocasiona una falta de visió acadèmica entorn del concepte. En canvi, als Estats Units és una garantia constitucional que sembla formar part de la identitat nacional del país.

- 10) Fins al 1986, tant la defensa com l'acusació als Estats Units podia utilitzar les recusacions peremptòries sense la necessitat de justificar-ne els motius. No obstant això, a partir d'aquella data, el Tribunal Suprem dels Estats Units va emprendre una sèrie de mesures orientades a prevenir la discriminació en l'ús de les recusacions
-

peremptòries, establint que, si un jutge sospita que s'han emprat criteris inadmissibles, ha de verificar si les raons de la recusació són neutrals pel que fa a raça o sexe. En cas de no poder justificar la recusació, el jutge ha de rebutjar-la. En quina mesura considera que aquesta evolució del sistema nord-americà té paral·lelismes en l'ordenament jurídic espanyol?

Realitzant una comparativa amb els E.E.U.U., el Fiscal afirma que el nostre sistema, ens permet que les parts puguin intervenir en la constitució del jurat, però de forma mínima amb les recusacions, per tant, pensa que el problema racial que es dona en el sistema nord-americà, no es produeix a Espanya. Això és degut, no només als seus precedents històrics, sinó també perquè tals recusacions són limitades i es solen utilitzar amb molta cautela (Fiscal, comunicació personal, 2025).

En el cas de l'assistència a la A.P., 2 candidats van ser recusats, una noia que confirmava no saber llegir gaire bé, i un home amb un perfil semblant alguns altres que ja havien escollit; i 1 candidat que va fer-ne servir una causa d'exempció, a causa de ser el cap d'un negoci amb molt volum de feina la setmana del pròxim judici. Per consegüent, no sol esdevenir una selecció del jurat directa, sinó més aviat una recusació d'aquells candidats que no semblen ser aptes, mentre que els altres que no són recusats passaran a formar part del jurat.

En conseqüència, a Espanya, el procés de selecció no es pot considerar ineficaç, sinó més aviat poc sistematitzat. El Fiscal destaca que moltes de les preguntes es realitzen de forma intuïtiva, i tot i no seguir un protocol normatiu estandarditzat, permeten detectar perfils amb biaixos o actituds problemàtiques, per tant, això reflecteix que hi ha una certa distància entre el que diu la teoria i el que realment té lloc en la pràctica. De totes maneres, la realitat mostra que es pot arribar a una selecció acurada a través de l'experiència professional (Fiscal, comunicació personal, 2025).

Tanmateix, el problema racial dels Estats Units no és equiparable, a la situació actual d'Espanya, fet que justifica una decisió, que a l'ordenament espanyol no tindria sentit (Fiscal, comunicació personal, 2025).

- 11) En relació amb el cas de Rodney King als Estats Units, que va generar una gran controvèrsia per l'absolució dels quatre policies acusats d'haver-li propinat una pallissa, decidida per un jurat compost majoritàriament per homes blancs, mentre que la víctima no tenia representació en el jurat. En el nostre ordenament, fins a quin punt considera adequat que les parts es puguin assegurar de seleccionar membres del jurat de la mateixa ètnia o religió que l'acusat, amb l'objectiu de garantir una major imparcialitat en el judici?

Al sistema judicial espanyol, les parts no poden realitzar preguntes que vulnerin la intimitat, però s'entén que en un cas extrem, en el que es doni per exemple un assassinat per odi cap a una religió concreta, el Magistrat podria valorar en tot cas si seria possible realitzar qüestions en relació amb el tema (Fiscal, comunicació personal, 2025).

6.1.4. Recusacions i discriminació al jurat

- 12) En relació amb les recusacions peremptòries, el catedràtic George P. Fletcher, de la Universitat de Colúmbia, ha assenyalat que una part significativa de l'opinió pública nord-americana mostra un notable interès per eliminar aquesta figura del sistema judicial. Considera que seria beneficiós per al sistema jurídic espanyol eliminar les recusacions peremptòries? Quina és la seva valoració sobre la necessitat de mantenir aquesta institució dins del sistema jurídic?

En el sistema judicial espanyol, hi ha uns requisits que et permeten recusar amb causa, com bé, no saber llegir o escriure, tenir una relació personal amb una de les parts; les causes d'inhabilitat, incompatibilitat, exempcions; i després les 4 recusacions sense causa per la defensa i l'acusació conjuntament. En conseqüència, a l'ésser 4 i no 9, el Tribunal, tal com afirma el Fiscal, el sistema preveu que pot permetre cert biaix, però no permet que les parts construeixin un jurat (Fiscal, comunicació personal, 2025).

- 13) En un context de creixent sensibilitat envers els delictes de gènere, en els quals la víctima és una dona, quin impacte considera que té aquest factor en la composició del jurat? Hi ha una tendència més gran a dictaminar a favor de la víctima quan el jurat

està format majoritàriament per dones? O considera que aquest no és un factor determinant i que altres variables tenen un pes més gran en la decisió final?

El Fiscal constata que el fet d'afegir un jurat compost amb un mateix gènere, no té perquè resultar en un veredicta concret, ja que els candidats que adoptin una postura més radical tractaran d'ocultar-ho, o no mostrar-ho amb tanta llibertat, perquè són davant de desconeguts (Fiscal, comunicació personal, 2025).

A l'A.P. l'experiència observada, marca que en relació amb aquest tema, es va remarcar la importància d'adaptar les preguntes al possible delicta, per exemple, amb el tema de la violència de gènere, es dona a entendre que no per ser un tribunal format per més homes o més dones serà més adequat, sinó que el que s'ha d'evitar són els extrems o radicalismes.

Gairebé bé tots els candidats escollits van respondre que tenien en compte que la violència de gènere era un problema real, i alguns l'havien patit i d'altres no; i responien de forma sensata a la seva visió en relació amb el masclisme.

14) Als Estats Units existeix la figura del *grand jury*, compost per entre 16 i 23 membres, encarregat d'avaluar, en assumptes penals preliminars, les proves presentades pel fiscal per determinar si existeix una 'causa probable' que una persona hagi comès un delicta i hagi de ser jutjada. Considera que seria positiva la seva implementació en el nostre sistema jurídic?

El Fiscal destaca que a part de suposar una despesa econòmica massa alta, l'ordenament espanyol compta amb un sistema acusatori mixt, a diferència dels Estats Units, on en molts casos, la figura del fiscal no existeix o és escollida per un ciutadà, per consegüent, hi ha un component més populista. A Espanya, és un funcionari públic imparcial, que és una garantia, que en el context nord-americà no s'obté, perquè si cap part acusa el jutge no pot obrir el procediment.

A més, justifica que el sistema espanyol garanteix la protecció del principi de presumpció d'innocència i l'*in dubio pro reo* amb l'aplicació del sistema processal, perquè inclús quan l'acusat admet els fets, es garanteix una revisió exhaustiva de les proves. Aquest fet, segons

justifica el Fiscal provoca que els jurats, quan finalitzen el seu càrrec, obtinguin una nova visió del sistema de justícia, doncs arriben a la conclusió de què el sistema compleix amb totes les garanties necessàries per arribar a una decisió que reflecteixi al màxim la realitat, que segons el Fiscal és l'objectiu principal, la “búsqueda de la verdad” (Fiscal, comunicació personal, 2025).

7. CONCLUSIONS

Per concloure aquest treball, cal destacar els punts clau que s'han pogut extreure al llarg de tot el seu desenvolupament. Per aquest motiu, a continuació es recullen les principals conclusions que es poden obtenir sobre la figura del jurat.

- I. El sistema espanyol de jurat respon a la imposició d'un sistema de jurat clàssic, similar al nord-americà però amb adaptacions necessàries al context jurídic continental, que permet la participació ciutadana en el procés penal, tot assegurant que aquest sigui realment imparcial. La seva composició caracteritzada per jurats llecs permet que s'eviti una imposició de les opinions dels professionals, que amb més experiència i amb un nivell acadèmic molt alt, poden sobreposar-se al pensament dels jurats llecs que representen als ciutadans.
 - II. En relació amb la selecció del jurat, és necessari que les parts tinguin en compte la intel·ligència col·lectiva i què percebin la figura del jurat com a un conjunt de ciutadans conformat per candidats amb perfils diversos, evitant sempre dos perfils concrets: en primer lloc, el candidat que mostri una actitud de supèrbia, fent un ús negatiu dels seus coneixements per posicionar-se per davant dels altres candidats i podent influir en el jurat com un òrgan conjunt; en segon lloc, una disposició negativa envers realitzar el càrrec de jurat, que realment no mostri un possible canvi en cas de ser seleccionat.
 - III. En conseqüència, les recusacions peremptòries en el sistema processal espanyol permeten que les parts participin en el procés de selecció del jurat, sense incidir en la formació d'un jurat totalment creat per l'acusació i la defensa, però influint a la vegada a la representativitat i diversitat del jurat. Aquesta característica, provoca que hi hagi una disminució dels possibles biaixos que es podrien donar per cadascuna de les parts i dels candidats, fet que, remarca la importància de les recusacions sense causa, que són necessàries per mantenir un equilibri en la formació del jurat, evitant potencials biaixos i faltes de representativitat.
-

- IV. La figura del *grand jury*, tot i que, històricament va formar part del sistema processal espanyol durant el segle XIX, amb el pas del temps va desaparèixer, perquè a diferència dels Estats Units, el ordenament jurídic espanyol compta amb un sistema acusatori mixt, que garanteix dos principis. En primer lloc, la imparcialitat, amb la figura del fiscal com a funcionari públic; en segon lloc, el principi del degut procés, que es veu afectat en el sistema nord-americà, ja que el jutge no pot obrir el procés sense acusació per una de les parts. Amb relació al sistema acusatori mixt, aquest també permet la protecció de principis fonamentals, com la presumpció d'innocència i el *in dubio pro reo*, doncs obliga a provar les confessions inclús quan l'acusat admet els fets, garantint una decisió més fonamentada i propera a la realitat.
- V. Tanmateix, les característiques que fan constar al sistema espanyol de jurat com a model únic, formen garanties procedimentals essencials pel correcte funcionament del sistema. El principal encert del sistema processal penal d'Espanya és de l'objecte del veredict, un mecanisme que no es troba en el sistema nord-americà, i que proporciona una element clau pel correcte funcionament del judici per jurat. L'objecte del veredict permet que els jurats arribin a una decisió fonamentat i coherent, tot contribuint a eliminar els possibles biaixos que es podrien produir, assegurant així un procés amb un jurat imparcial. Això es deu a la deguda obligació de raonament que precisa tal procés, on qualsevol biaix que puguin presentar els jurats desapareix quan el principal objectiu és la fonamentació del veredict.
- VI. A Espanya, la institució del jurat ha patit canvis significatius al llarg de la història a causa de les variacions en els règims polítics i constitucionals, a diferència dels Estats Units on el jurat està profundament arrelat a la seva cultura jurídica i identitat nacional. Aquesta institució es considera un punt fonamental de la democràcia nord-americana i forma part del seu desenvolupament històric i constitucional des de la seva fundació com a nació independent. Aquest contrast històric ha provocat dues conseqüències: en primer lloc, que mentre que als Estats Units el jurat es percep com un dret fonamental i universalment acceptat, a Espanya encara es veu, d'alguna manera com una institució vinculada a determinats contextos polítics i ideològics; en segon lloc, les circumstàncies històriques han permès que la figura del jurat nord-
-

americana es desenvolupi durant més de dos segles, en comparació amb la figura molt més recent del jurat a Espanya.

- VII. En conseqüència, als Estats Units el context nord-americà ha permès estudiar el seu procediment en profunditat. La cultura empírica entorn el procés de selecció del jurat és un dels aspectes que més distingeix el sistema espanyol del nord-americà, ja que als Estats Units el procés de selecció implica una avaluació detallada i individual dels candidats, on se'ls examina per identificar possibles prejudicis o conflictes d'interès, i amb prevencions respecte de les recusacions i els possibles biaixos que s'hi puguin generar. En canvi, a Espanya aquest procés és més limitat, per dues raons: en primer lloc, perquè històricament el sistema espanyol no s'ha vist afectat en la mateixa mesura que el nord-americà amb relació a l'aspecte racial; en segon lloc, perquè en el sistema nord-americà la competència del jurat és més àmplia, i permet mantenir un interès privat, on interessi una investigació més profunda dels possibles candidats.
- VIII. El sistema judicial espanyol es troba en procés de desenvolupament pel que fa a la figura del jurat, mostrant indicis de potencials canvis i adaptacions futures en resposta a les noves tendències i necessitats socials. Aquesta evolució pot requerir una reflexió profunda, sobre com garantir la participació ciutadana sense comprometre la imparcialitat del sistema de justícia. L'aplicació del jurat a l'àmbit civil, és a dir, atribuir la responsabilitat de resoldre assumptes civils a ciutadans sense formació jurídica, seria un contrasentit dins del nostre marc processal, ja que contradiu la finalitat de la justícia com a sistema racional i previsible per a la resolució de conflictes. L'estructura processal espanyola ha evolucionat cap a un model en què la finalitat de la justícia no és només atribuir veredictes a ciutadans llecs, sinó oferir mecanismes de resolució de conflictes més estructurats.
-

8. BIBLIOGRAFIA

8. 1. Legislació

Constitución Española. BOE núm. 311, de 29 de diciembre de 1978. <https://www.boe.es>

Codi Penal espanyol, aprovat per la Llei Orgànica 10/1995, de 23 de novembre. BOE núm. 281, de 24 de novembre de 1995. <https://www.boe.es>

Constitution Annotated: The Constitution of the United States: U.S. Constitution. *Library of Congress*. <https://www.congress.gov>

Juror Qualifications, Exemptions and Excuses: United States Courts. <https://www.uscourts.gov/court-programs/jury-service/juror-qualifications-exemptions-and-excuses>

Ley Orgánica 1/2025, de 2 de enero, de medidas en materia de eficiencia del Servicio Público de Justicia. (2025). Boletín Oficial del Estado, núm. 3, páginas 796 a 1067 <https://www.boe.es>

Ley Orgánica 5/1995, de 22 de mayo, del Tribunal del Jurado. BOE núm. 122, de 23 de mayo de 1995. <https://www.boe.es>

Legal Information Institute (LII): 28 U.S. Code Chapter 121 - Juries; trial by jury (1968) *Cornell Law School*. <https://www.law.cornell.edu>

Legal Information Institute (LII): 28 U.S. Code § 1862 - Discrimination prohibited. *Cornell Law School*. <https://www.law.cornell.edu>

Legal Information Institute (LII): 28 U.S. Code § 1865 - Qualifications for jury service. *Cornell Law School*. <https://www.law.cornell.edu>

Legal Information Institute (LII): 28 U.S. Code § 1872 - Issues of fact in Supreme Court. *Cornell Law School*. <https://www.law.cornell.edu>

Legal Information Institute (LII): 28 U.S. Code § 1873 - Admiralty and maritime cases. *Cornell Law School*. <https://www.law.cornell.edu>

Legal Information Institute (LII): 28 U.S. Code § 1874 - Actions on bonds and specialties. *Cornell Law School*. <https://www.law.cornell.edu>

Legal Information Institute (LII): Rule 23. Jury or Nonjury Trial | Federal Rules of Criminal Procedure. *Cornell Law School*. <https://www.law.cornell.edu>

Legal Information Institute (LII): Voir dire. *Cornell Law School* [voir dire](#) | [Wex](#) | [US Law](#) | [LII / Legal Information Institute \(cornell.edu\)](#)

Reial decret 385/1996, de 1 de març, pel qual es regula la retribució per als membres del Tribunal del Jurat. *BOE* núm. 56, de 5 de març de 1996.

Reial decret 1398/1995, de 4 d'agost, pel qual s'aprova el Reglament per al sorteig i elaboració de les llistes de jurats. *BOE* núm. 185, de 4 d'agost de 1995.

8.2. Doctrina jurisprudencial

Apodaca v. Oregon, 406 U.S. 404 (1972)

Burch v. Louisiana, 47 L.W. 4392 (1979)

Castañeda v. Partida 430 U.S. 482 (1977)

Crown v. John Peter Zenger (1735), Trial of John Peter Zenger, New York (1735).

Duren v. Missouri, 439 U.S. 357, 99 S. Ct. 664 (1979)

Holland v. Illinois, 493 U.S. 474 (1990)

Johnson v. Louisiana, 406 U.S. 356 (1972)

Norris v. Alabama 294 U.S. 587 (1935)

People v. Harris, 36 Cal. 3d 36 (1984)

People v. Simpson, No. BA097211 (Oct. 3, 1995)

Strauder v. West Virginia, 100 U.S. 303 (1879)

Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana, Sala de lo Civil y Penal, Sentencia 5/2005 de 27 Jun. 2005, Rec. 4/2005

Tribunal Superior de Justicia de Canarias, Sala de lo Civil y Penal, Sentencia 15/2006 de 29 Nov. 2006, Rec. 7/2006

Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana, Sala de lo Civil y Penal, Sentencia 1/2007 de 11 Ene. 2007, Rec. 15/2006

Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana, Sala de lo Civil y Penal, Sentencia 10/2002 de 20 May. 2002, Rec. 9/2002

Taylor v. Louisiana, 419 U.S. 522 (1975)

United States v. Koon, 833 F. Supp. 769 (1993)

Williams vs. Florida, 399 U.S. 78, 100 (1970)

8.3. Obres doctrinals

Arce, R., Fariña, F., Vila, C., & Real, S. (1996). *Empirical assessment of the escabinato jury system*. Psychology, Crime & Law, 2(3), 175–183. <https://doi.org/10.1080/10683169608409776>

Alba Mesa, S. (2008). *La selección del jurado*. Tirant lo Blanch.

Alker, H. R., & Barnard, J. J. (1978). *Procedural and social biases in the jury selection process*. The Justice System Journal, 3(3), 220–241. <https://www.jstor.org/stable/23209467>

Andino López, J. A., Garcimartín Montero, R., Jimeno Bulnes, M., Lorca Navarrete, A. M., Pérez Martín, M. Á., Revilla Pérez, L. (2023). *El jurado español en la encrucijada: origen, participantes y veredicto*. Instituto Vasco de Derecho Procesal.

Bermúdez Requena, J. M. (2004). *El objeto del veredicto en la Ley del Tribunal del Jurado*. Editorial Comares.

Blackstone, W. (1979). *Commentaries on the laws of England*. University of Chicago Press.

Diamond, S. S., & Rose, M. R. (2005). *Real juries*. Annual Review of Law and Social Science, 1, 255–284. <https://doi.org/10.1146/annurev.lawsocsci.1.041604.120002>.

Fletcher, G. P. (1997). *Las víctimas ante el jurado*. Tirant lo Blanch.

Gómez-Colomer, J.-L. (2001). *El jurado Español: ley y práctica*. Revue internationale de droit pénal, 2001, Vol.72 (1), p.285.

Gutiérrez Sanz, M. R. (2013). *El estatuto jurídico del ciudadano jurado desde la perspectiva de la Ley Orgánica del Tribunal del Jurado*. Universidad de Zaragoza. Jornadas de Estudio, 2.

Hastie, R., Penrod, S. D., Pennington, N., & Guidini Joubert, C. P. (2024). *La institución del jurado en los Estados Unidos: sus intimidades* (C. A. Agurto González, S. L. Quequejana Mamani, & B. Choque Cuenca, Eds.). Ediciones Olejnik.

Hans, Valerie P. (2008). *Jury Systems Around the World*. Cornell Law Faculty Publications. Paper 305.

Jimeno-Bulnes, M. (2011). *Jury selection and jury trial in Spain: Between theory and practice*. Chicago-Kent Law Review, 86(2), 743–770. <https://scholarship.kentlaw.iit.edu/cklawreview/vol86/iss2/7>

Landsman, S., & Holderman, J. F. (2010). *The evolution of the jury trial in America*. American Bar Association, Section of Litigation, 2010, Vol. 37 (1), p.32-37.

Muerza-Esparza, J. J. (2013) *Ámbito de aplicacion, competencia y procedimiento para las causas ante el tribunal del jurado*. Universidad de Zaragoza.

Munsterman, G. T., & Munsterman, J. T. (1986). *The search for jury representativeness*. The Justice System Journal, 11(1), 59–78. <https://www.jstor.org/stable/27976556>

Pérez Cebadera, M. A. (2003). *Las instrucciones al Jurado*. Tirant lo Blanch.

Pérez, M. N., Fernández, R. A., & Martínez, D. S. (2002). *El tribunal del jurado en estados unidos, francia y españa: tres modelos de participación en la administración de justicia. implicaciones para la educación del ciudadano*. Publicaciones de la Facultad de Educación y Humanidades del Campus de Melilla, 32(32), 335-360. <https://doi.org/10.30827/publicaciones.v32i0.2335>

Sáenz Berceo, M. C., (2006). *Apuntes sobre la institución del jurado en España: El jurado en el siglo XIX*. Revista de Derecho de la Universidad de La Rioja.

Tocqueville, A. (2003). *La democracia en América*. Editorial Trotta.

Zuklie, M. S. (1996). *Rethinking the fair cross-section requirement*. California Law Review, 84(1), 101–150. <https://doi.org/10.2307/3480904>

ANNEX: ENTREVISTA AMB EL FISCAL FÉLIX MARTÍN GONZÁLEZ

Alumna: Para empezar, me encantaría conocer su visión sobre la figura del jurado. ¿Cómo percibe usted la construcción doctrinal del jurado, como un derecho de los ciudadanos a participar en el sistema de justicia o bien como una obligación o manifestación de la organización social? ¿Lo concibe más como un derecho que como una obligación, o viceversa?

Fiscal: Pues mira, yo como jurista que soy, siempre analizo las cosas desde una vertiente legal; por tanto, mi visión es de derecho, porque no dejo de ser un jurista que cree en las leyes. Ahora bien, la pregunta la podemos ver desde distintas maneras. ¿Cómo la perciben los ciudadanos que van, que esa sería una vertiente? Pues yo te diré que el 99 % recién elegidos lo ven como un deber, no como un derecho; pero cuando terminan, asumen, ven la doble visión, porque lo ven como una oportunidad de conocer el sistema desde dentro y de entender los principios fundamentales de la organización de la justicia.

Todo esto lo conecto a su vez en que no es lo mismo la justicia en general que la justicia democrática. La justicia democrática, que ya sabemos que la justicia emana del pueblo, como así lo dice la Constitución, implica una necesidad de legitimación de la justicia en donde la función de los jurados cumple una función muy importante. ¿Por qué? Porque yo pienso que la justicia democrática es un músculo que se tiene que ejercitar. Además, estamos viendo una época donde el populismo está poniendo en cuestión principios como el de presunción de inocencia, *in dubio pro reo*; entonces, ahí el jurado, los ciudadanos que van de jurados y ven en la práctica cómo esos principios se materializan, hace que la democracia esté mejor musculada.

Por tanto, en resumen, yo lo veo como un derecho-deber, y los ciudadanos cuando son elegidos lo perciben en un principio como un deber que no les apetece, pero cuando salen de allí, el 99,9 % lo ven como un derecho. En Barcelona, cuando terminamos un juicio, es tradición ir a hablar con los jurados, y la gente está emocionada. Están exhaustos, pero emocionados, y su visión de la justicia ha cambiado 180 grados. De verdad.

Alumna: De acuerdo, muchas gracias, es una excelente respuesta. Ahora empezaremos con el bloque de comparación con otros sistemas, sobre todo Estados Unidos. Entonces, me interesaba comentar que en Estados Unidos la figura del jurado no solamente se utiliza en

procedimientos penales, sino también civiles, aunque su aplicación en el ámbito civil ha experimentado un progresivo descenso. ¿Considera que la utilización de esta institución en el ámbito civil resulta jurídicamente útil? Asimismo, ¿cómo cree que podría afectar a nuestro ordenamiento jurídico si España adoptara un modelo similar?

Fiscal: Es una pregunta complicada. A ver, claro, como es desconocido para nosotros la aplicación en derecho civil, yo no sé cómo es el sistema norteamericano en concreto, pero aquí tenemos varias cosas que apuntan a que, en principio, es inadecuado.

Por ejemplo, el principio dispositivo en el derecho francés, del que nosotros bebemos, ¿no? De la Revolución Francesa. Las partes disponen del objeto del proceso, es decir, la búsqueda de la verdad material, que es la esencia del proceso penal, no está en el proceso civil. En el proceso civil se resuelve el conflicto entre las partes con lo que las partes han establecido. Por tanto, la primacía del interés privado me parece que es difícilmente compatible con la aparición del jurado. ¿Entiendes?

Claro, en Estados Unidos el jurado tiene otro origen: es una conquista de la independencia norteamericana, porque los jueces representaban a la corona y los jurados representaban a los ciudadanos nativos de Estados Unidos. Entonces, conecta con el origen de la historia de Estados Unidos.

Nosotros, que hemos reinstaurado la institución del jurado a finales del siglo XX y que solo lo teníamos en la Segunda República, si lo conectamos con principios procesales, ¿tiene sentido que metamos a ciudadanos a resolver conflictos privados? Yo lo veo como un contrasentido, porque no es esa la finalidad de la justicia.

La finalidad de la justicia es atribuir a las partes mecanismos de resolución de conflictos judiciales, pero atribuirlo a ciudadanos... De hecho, existe una ley de arbitraje. Estamos ofreciendo fijate que en el fondo es un poco eso: estamos ofreciendo a los ciudadanos la posibilidad de acudir a árbitros que, en el fondo, son ciudadanos distintos.

Yo creo que no tiene sentido porque, claro, el origen de Estados Unidos es un origen histórico ligado a una afirmación nacionalista de un país que nace del Reino Unido, donde los jueces eran representantes de la corona. Por eso tienen ese apego a la institución del jurado, que es muy bonito, pero no se aplica... Yo creo que no se debería aplicar a España. ¿Entiendes?

Alumna: Sí, está muy bien. Muchas gracias. Relacionado con Estados Unidos, se observa que aproximadamente un 10 % de los ciudadanos elige ser juzgado por un juez en lugar de por un jurado. ¿Considera que sería beneficioso para el sistema jurídico español la incorporación de esta opción, permitiendo a los acusados optar entre un juicio por jurado o un juicio ante un juez?

Fiscal: Yo lo veo un contrasentido. ¿Por qué lo veo un contrasentido? También vuelvo a aplicar nuestros principios. Porque, en el Estado de Derecho y yo te lo puedo acreditar ahora con cifras, nosotros estamos en condiciones de acreditar que se respetan las mismas garantías con un juez profesional que con un jurado. Por tanto, si se respetan las mismas garantías y el Estado da a escoger, ¿qué está diciendo con ello el Estado? Que en el fondo admitimos, por ejemplo, que si es una mujer que ha matado al señor por violencia doméstica, determinado sesgo del jurado va a ser más proactivo a una solución. Es que eso no es así. Nosotros defendemos que eso no es así.

Entonces, yo creo que las alternativas en la justicia son un contrasentido a la esencia de la justicia. La justicia se debe encargar de garantizar garantías. Entonces, si tú garantizas las garantías perdón por la redundancia, no tienes dos opciones para elegir. Tienes una, porque eso garantiza, ¿qué? La igualdad. La igualdad, que es un valor superior de nuestro ordenamiento jurídico, implica que todos tengamos... O sea, toda persona que cometa un crimen sepa o pueda proyectarse qué procedimiento va a tener, qué juez le va a enjuiciar y si va a ser un jurado o no.

Me parece un contrasentido. La razón por la que, en Estados Unidos, pues a lo mejor en los procesos civiles, donde hay un interés privado, entonces ahí sería distinto, porque es un interés privado. Pero cuando hay un interés público, que lo público dé a elegir... ¿Por qué das a elegir? ¿Quiere decir que hay algo que tiene en el caso concreto menos garantías? Y si el objetivo no es ganar, sino la búsqueda de la verdad, ¿la verdad tiene dos caminos? Me parece un contrasentido.

Alumna: De acuerdo, muchas gracias. Me gustaría comentar que el juicio por jurado en los sistemas jurídicos de Europa continental también tiene sus raíces en el jurado inglés, pero muchos países europeos, tales como Francia, hacen uso de un sistema de jurado mixto. ¿Por qué considera que en España no se ha implantado un sistema de jurados mixtos? ¿Sería

conveniente adoptar dicho sistema? ¿Cree que, a medio o largo plazo, se podría llevar a cabo una reforma en este sentido?

Fiscal: Voy a ser contundente. Me parece una estafa, porque es una manera de aparentar que crees en el jurado sin creer, y te voy a intentar argumentar con nuestra experiencia el porqué. Lo bueno del jurado para nosotros, los compañeros que estamos aquí, es que es el proceso de inteligencia colectiva.

Si tú formas un jurado con nueve personas distintas de edades, profesiones, bagaje cultural, experiencia vital... Precisamente eso es lo que les estimula a pensar en colectivo. Esa diferencia, esa pluralidad para ver los matices. A lo mejor una inteligencia académica es capaz de entender mejor una prueba pericial concreta. Por ejemplo, en el último juicio que he tenido, era de un conductor kamikaze que se estampa contra un coche y mata a una serie de personas, ¿vale? Y había una pericial mecánica. Pero a lo mejor, te pongo un ejemplo, la señora limpiadora que lleva treinta años limpiando una vida durísima es capaz de entender mejor, por ejemplo, que una mujer lleva aguantando malos tratos veinticinco años y su pareja siendo empresaria. ¿Qué te quiero decir con esto?

Donde nosotros, a la hora de seleccionar el jurado y a lo mejor me estoy adelantando a preguntas de antes, buscamos esa pluralidad. Si tú construyes un jurado donde hay un líder, es decir, por ejemplo, imagínate uno que tenga cincuenta mil títulos académicos y los demás no, no vas a tener a nueve personas pensando. Vas a tener a una persona pensando y a ocho que le van a secundar. Porque hay una veneración hacia lo académico.

Imagínate en un jurado mixto donde tengas a juristas. Los otros no pintan. No pintan, claro. Entonces, a mí me parece una estafa eso. Porque yo, claro, en España no tenemos el fenómeno... No te puedo decir que en España, pero yo con lo que he visto en los jurados normales, no me puedo creer que si hay imagínate tres técnicos, tres del mundo técnico y seis ciudadanos normales, los seis ciudadanos normales ni van a pensar. Van a decir: "Lo que vosotros digáis". Porque es lo que yo haría. O sea, si yo me veo en un jurado, yo... Me ponen a mí en un jurado y hay un economista, una ama de casa... Me van a decir: "¿Tú cómo lo ves?". Entonces, a mí me parece una estafa el jurado mixto.

Alumna: Y en relación un poco con este tema también, algunas fuentes sugieren que los ciudadanos, al formar parte de un jurado, tienden a respaldar en mayor medida al Ministerio

Fiscal, mostrando menos disposición a adoptar una visión amplia del principio de presunción de inocencia. ¿Considera que esta subjetividad podría mitigarse en un sistema de jurados mixtos, donde los jueces legos estarían acompañados por profesionales con más experiencia jurídica?

Fiscal: A mí me gustaría ver cómo motiva la fuente que dice que tienden a ver al Ministerio Fiscal como lo justifica. Ya. Porque aquí hay una trampa también. No sé si esta fuente hace referencia a España.

Alumna: Sí.

Fiscal: Pues hay una trampa. Hay una trampa, es decir, para que veas desde el mundo académico la falta de conocimiento práctico que tienen. Lo que olvidan esas fuentes, claro que hay más sentencias de condena, claro que hay, pero ¿por qué? ¿Qué delitos son los que conoce el jurado? Los delitos contra la vida.

Te lo voy a explicar de manera muy sencilla. En el derecho penal, la mayoría de las veces tú tienes que probar 2 cosas, por ejemplo, vamos a pensar en una estafa. 1, que hay estafa y 2, que tú eres el autor, pero ¿qué pasa con un delito contra? Si aparece una persona muerta por un disparo, la primera ya lo tienes probado, o sea, entonces, te quiere decir, en los delitos contra la vida siempre hay un delito. Por lo tanto, la va a haber muchas más condenas, porque lo que se discute la mayor parte de las veces es si tienes una eximente, si legítima defensa, si estabas trastornado, pero la primera parte, la primera parte del camino, que es la más difícil, si hay delito, por ejemplo, pasa lo mismo en la hacienda pública, la gran discusión es, es delito, la autoría es lo más fácil discutir, por tanto, ¿hay más condenas en el jurado? Claro, tiene que haberlas, y hay una segunda razón.

Tú te puedes imaginar que, en un delito contra la vida, que es el delito más grave del código penal, la policía, o todos los jueces de instrucción no lo dan todo antes de detener a alguien al que le imputan un delito contra la vida, eso quiere decir, la policía siempre trata de trabajar bien, pero obviamente no es lo mismo detener a alguien por hurto y que resulte absuelto, que detener a alguien por asesinato y que no sea.

¿A dónde voy con todo esto? Fíjate que estoy señalando razones, que cuando se presenta la policía a una persona detenida por un intento con toda la vida, te aseguro que las razones que han llevado a la policía a detener a esa persona es una investigación mucho más profunda,

mucho más completa, y tiene que ser así, porque le estás atribuyendo de 15 a 25 años de prisión, ¿vale? Que, en otra investigación, no estoy diciendo que no sean completas las otras, sino que esta es mucho más completa.

Segundo, partimos de delitos donde nadie discute que hay el delito. Si hay una persona que aparece muerta con una pistola, nadie puede discutir que es un delito de homicidio o asesinato, con lo cual sí o sí va a haber más condenas. Por tanto, es falso, es falso cuando se dice que el jurado tiende a hacer más caso al fiscal, y no entra a analizar qué es que en España son los determinados delitos.

Y un tercer argumento que te lo voy a dar desde fuera, ¿vale? Tercer argumento, vamos a ver, si los jurados tienden a creer de manera crítica al fiscal, eso implicará que, porque en España ya sabes que el recurso del jurado va a un tribunal técnico y es casacional, va el TSJ de Cataluña, en el caso de Cataluña, hay más revocaciones de condenas de jurado porque el TSJ tenga que bajar la pena o absolver, menos, hay menos revocaciones que los que los juicios técnicos. ¿Eso quiere decir que lo hace mejor? No, lo que quiere decir es, lo que te he dicho siempre, que todo el mundo ha afinado más. Que el fiscal ha afinado más en la calificación, que el jurado ha afinado más porque luego a ver si tenemos tiempo de hablar de la del gran éxito del modelo español, que es el objeto del veredicto, que ese es el gran éxito del modelo español, ¿vale? Porque eso es lo que hace que el jurado afine ¿vale?

Entonces fíjate, te he razonado cómo es una falacia el presupuesto, claro es que por los delitos que llegan al jurado necesariamente son delitos donde la primera parte del camino ya la has discutido, y en segundo lugar el control posterior de las sentencias del jurado permite tener que es una falacia también, una falacia que luego se revise. Mira, nosotros desde el 2015 en Barcelona, imagínate sólo en una ocasión se ha anulado un veredicto al jurado en 8 años. Con esto te estoy diciendo que no se retoquen eh, o sea que, que a veces haya considerado que no nos den la razón, muchas que nos dan razón el fiscal, o que no nos la dan del todo, pero de, de que el jurado haya acordado una cosa, que el tribunal lo haya anulado una vez en 8 años.

Esto, por tanto, ¿tengo argumentos para decirte que esa cosa es una cosa que no está motivada y que se ha basado, o sea, porque yo esta discusión he tenido discusión, la he tenido académicamente, eso lo que hace es que ha comparado sin más los grados de condena del jurado con lo demás. Esa condena ese grado de comparación no es correcto. Tienes que tener

en cuenta el delito. Porque si vas, te digo, Por ejemplo, mira, te voy a poner otro ejemplo que sirve perfecto, el delito de conducir bajo los efectos de alcohol con 0.60, te aseguro que ahí el nivel de condena será del 100%, porque es un delito objetivo. Si tienes más de 0.60, eso quiere decir que es que el tribunal tiene un sesgo, porque seguramente imagínate, si comparas el nivel de condenas de las estafas, me invento, será un 60%, el nivel de condenas de la conducción por 0.60 será un 100%, un 98%, ¿Quiere decir que los jueces tienen un no? Depende del delito. Entonces depende del delito.

El problema que tenemos en España, o uno de ellos, es la falta de comunicación académico-práctica. Yo muchas veces he echado de menos cuando he leído estas cosas, que yo también les he leído, que nos vengan a preguntar. Porque estoy seguro de que saben mucho que si les razones esto y les dices, mire, para que usted contraste esto, mire a ver si veredicto del jurado han sido anulados, porque entonces, ¿vale? Te tendría que haber dado la razón, pero es que no lo hay. Y nosotros que somos un servicio especializado, te puedo decir que solo 1 en 8 años, solo 1 en 8 años, con lo cual, ¿me entiendes? No puedo aceptar esa argumentación.

Alumna: Claro, sí, totalmente, muchas gracias. Vale, ahora el siguiente bloque será sobre selección y participación del jurado. Se sostiene que, en la práctica, en España la defensa no suele participar activamente en la selección de los miembros del jurado, a diferencia de Estados Unidos, donde incluso se cuenta con asesores especializados para asistir en este proceso. ¿Qué factores considera que explican la diferencia en el nivel de preparación y dedicación en la selección del jurado entre Estados Unidos y España?

Fiscal: Para tu tranquilidad, el nivel de involucración en la selección del jurado, del fiscal y de la defensa es el mismo. Nosotros tampoco, imagínate, yo cuando me enfrento a un jurado me enfrento solo. No tengo un grupo de, o sea, puedo preguntar a mis compañeros, preguntar una pregunta, no van conmigo al juicio, con lo cual la selección del jurado es que nos estudiemos unos cuestionarios y preguntemos en la selección. O sea, lo que quiero que te quedes tranquila es que no hay una desigualdad.

El problema es si mañana una persona muy rica es acusada, o su hijo es asesinado y es acusación particular, ¿vale? Investiga las redes sociales de los candidatos a jurado, pues sí, tendrá mucha más información, porque yo no tengo tiempo de poder meterme en las redes sociales de cada candidato a jurado. Pero tengo la sensación también de que se le da mucha

más importancia a la que tiene. ¿Por qué te lo digo? Porque las redes sociales, que es lo único que hoy te puede dar información, no te da tampoco una... es decir, yo he notado a jurados, he notado, que me han contestado de una manera en las entrevistas previas, pero luego cuando tú... el fenómeno de la inteligencia colectiva. No es lo mismo que tú tengas que tomar una decisión solo, a que estés en un grupo de personas a las que no conoces, que no son tus amigos y a la que tienes que dar lo mejor, pues sí.

Entonces, a lo mejor determinados sesgos, entre comillas, que han detectado en tus redes sociales, no son tales. Vale. O los tienes cuando estás tú sola o solo. Y luego cuando estás en grupo al que respetas y en el que sabes que tienes que dar lo mejor de ti, porque hay una persona que se está enfrentando a muchos años de prisión, entonces yo en esto soy bastante optimista y positivo en cuanto a lo que yo he visto de la gente en los jurados. Yo he visto que dan lo mejor de sí, de verdad, dan lo mejor de sí en general.

Alumna: También me gustaría hablar sobre este tema de la selección del jurado, existen estudios que afirman que, en la práctica, muchos ciudadanos seleccionados para servir como jurados en España no desean participar, percibiéndolo como una carga en lugar de un derecho. En consecuencia, este perfil de candidato podría no ser el más adecuado. ¿Está de acuerdo con la afirmación de que este tipo de perfil no resulta idóneo para conformar un jurado imparcial y equilibrado?

¿Cómo se debe proceder cuando nos encontramos con candidatos que, en contraposición a lo anterior, muestran una fuerte predisposición a formar parte del jurado, incluso habiendo sido jurados en ocasiones previas? En la práctica, ¿se considera que estos candidatos son más aptos para integrar el jurado?

¿Cómo gestionan las partes la situación en la que los candidatos intentan esquivar preguntas con el fin de ser seleccionados para el jurado, o, por el contrario, fingen respuestas con la clara intención de ser excluidos, ya que la pertenencia al jurado les resulta incómoda?

Fiscal: Muy buena pregunta. Los que no quieren participar intentamos que no estén. Vale. ¿Por qué? Porque puede ser un freno para la inteligencia colectiva. El que no tiene ganas de estar puede lastrar el ejercicio de los demás. Pero yo distingo 2, fíjate, aquellos que no quieren porque les da miedo, entonces ahí les intento empoderar, ya va a ver, cómo va a ser una buena experiencia. Entonces, le suelo preguntar, bueno, imagínese que finalmente es

elegido, ¿cómo lo va a afrontar usted? Aunque no lo desee, y la mayoría 80-85%. Te dicen, pues mire, no me apetece, pero si me toca, pues lo voy a dar todo. A mí ese me gusta. A mí esa persona me gusta, porque lo veo crítico y lo entiendo. Pero, por ejemplo, el que va de sobrado, por ejemplo, es que yo no creo en el castigo, no somos... yo no soy quién para juzgar a otro, y ya le ves con todo respeto, una soberbia. Una soberbia intelectual, no me gusta nada. Vale.

Incluso, aunque fíjate lo que te digo, eso es importante, incluso aunque me dijera que creo en la pena de muerte y que todos los que están ahí es que han hecho algo, ¿por qué? Porque para mí... yo no soy nada, no he hecho psicología, pero me encanta la sociología y la psicología, y yo creo que eso genera el efecto contrario, a mí me ha pasado.

Yo estoy en un grupo de personas a los que no conozco y veo a alguien muy radical, aunque defienda algo que yo defiendo y tiendo a defender lo contrario. Tiendo a posicionarme en lo contrario porque rechazo la radicalidad, ¿sabes? Incluso puedo llegar a defender lo que te digo, solo por decirle no me gusta nada cómo lo estás planteando, y no quiero que eso pase en el jurado. Porque entonces el jurado se convierte en una lucha de egos, donde el hecho queda disfrazado, donde yo a este... y eso no será un buen veredicto. Por tanto, ese es el perfil que rechazo.

La persona que sí que quiere estar, también distingo 2: el que va muy de líder lo rechazo igual, porque yo no quiero que haya una persona que piense, yo quiero que haya 9. Uno que va... nos ha pasado con alguno... ah, pues yo tengo muchas ganas, y tú le ves ya, que tiene un afán protagonista, incluso te corrige, a mí esa persona no me gusta mucho. Pero el que manifiesta, que nos ha pasado muchas veces, oye, pues me hace mucha ilusión, es siempre, pues soy lector de libros o de películas de esto, y ese a mí esa persona me parece estupendo también, o sea, fíjate, me parece estupendo el que tiene ganas, pero no un afán de protagonismo, y me parece estupendo el que no tiene ganas, pero asume con una responsabilidad y acepta el que le puede tocar. Estos 2 perfiles son los mejores.

Alumna: De acuerdo y siguiendo con este tema, justo tengo también autores que sostienen que la psicología recomienda interrogar a los candidatos a jurado sobre su actividad profesional para evaluar su experiencia en el trabajo en equipo, así como su postura respecto al principio de presunción de inocencia o al *in dubio pro reo*, pues estos aspectos pueden ser relevantes para determinar su idoneidad para la defensa o la acusación, según el caso. ¿Está

de acuerdo con esta postura? ¿O considera que otros factores deberían tener mayor relevancia en el proceso de selección?

Fiscal: Mira, yo sobre el día a día. Yo lo del in dubio pro reo, de inocencia, es que son tan teóricos. Que se le explica al juez, el juez, la ley obliga a que explique el principio de presunción de inocencia, el fiscal también explica el principio de presunción de inocencia. Entonces, para mí es su visión de la justicia en general. ¿Vale? ¿Vale? Y luego, ¿tú sabes qué pregunta hago siempre? ¿Qué hobbies tiene y si le gusta leer o ver alguna serie y que me lo explique por qué le ha gustado?

¿Por qué? Porque esa es una pregunta neutra, es decir, donde el candidato que quiera agradar o el candidato que quiera desagradar no sabe qué contestación tiene que dar. Y de eso así veo la realidad y, a mí me da igual el libro que me diga o la película que me diga, pero en cómo me lo razone, por ejemplo, imagínate, pues que me habla de que le gusta la novela histórica, porque le gusta este periodo de la historia, y me dice... Ah, pues a mí me dice mucho de la persona, me dice mucho las palabras que usa, la forma de enlazar las palabras, los silencios, la comodidad de explicarse, porque eso te habla de cómo se explica en público, porque se está contando a un desconocido o a una toga. Y me dice muchísimo. Y cuando te digo una cosa, esto ya es totalmente personal, los grandes lectores me parecen buenísimos.

Una persona... ¿por qué? Porque ya yo la noto, el que le digo de un lío y le notas apasionado: ah, pues me he leído este libro y te lo empieza a contar, pues tiene mucha capacidad de comprensión, tiene capacidad de expresión, tiene capacidad de escucha, y luego he visto que muchos son portavoces del jurado. Entonces, para mí son intentar hacer preguntas de su día a día para que se sienta cómodo al contestar, y de sus hobbies para que tú le veas. Es que es importante eso: los gestos, la forma de hablar. Y lo que buscamos es una persona normal. O sea, de verdad, nosotros en Barcelona huimos de los perfiles extremos porque no nos... porque creemos en la inteligencia colectiva. Y los perfiles extremos crean grupos.

Entonces, y obviamente, en un grupo que trabajen los 9, cada 1 aporte una cosa, aunque a lo mejor 1 aporte muy poco, las posibilidades de error son menores que en un grupo donde trabajan 4. Y los otros 5 han estado cabreados porque los otros 4 han querido cortar el bacalao.

Alumna: Claro, ¿y esto ha ocurrido realmente, que se haya dividido?

Fiscal: No, nosotros no llegamos a saber el intríngulis de lo que ha pasado en el jurado, pero yo creo, por el resultado de algunos veredictos, que sí, que sí ha pasado. Y eso es una mala selección también. ¿Te estoy rompiendo los esquemas en cosas de lo que me está pareciendo?

Alumna: Sí, totalmente, me estás haciendo verlo con otra perspectiva.

Fiscal: Eso es lo que yo quiero, porque en verdad que a lo mejor ibas con ideas preconcebidas.

Alumna: Sí, con ideas preconcebidas y ahora estoy empezando a verlo de otra forma, sobre todo porque al final las investigaciones que yo tengo son la opinión de una persona en concreto.

Fiscal: En España, o sea, no me entiendas, es que yo respeto mucho los conocimientos académicos, pero falta un acercamiento a la práctica. Yo cuando he tenido debates en la universidad con catedráticos que me han dicho esto de que hacen caso al fiscal, yo he pensado, pero ¿te has... te has puesto a pensar qué delitos son los del jurado? ¿Te has puesto a analizar? Porque nosotros, claro, que llevamos un control de todo estadístico, ¿cuántas anulaciones hay del veredicto del jurado? ¿No te das cuenta de que necesariamente tiene que haber más condenas? Porque un delito de homicidio, si anda con un tiro un señor, es que necesariamente hay un delito, mientras que en una estafa tienes que probar si hay estafa. Entonces, ¿se quedan? Esta es la pena. Yo creo que en Estados Unidos hay más comunicación teórica, académica con los juristas. Aquí esto nos falla, también es culpa nuestra.

Alumna: De acuerdo. ¿Considera que, en el contexto español, las partes muestran una inclinación por seleccionar a candidatos para el jurado en función del tipo de delito que se está juzgando (por ejemplo, homicidio, cohecho, allanamiento de morada)? O, por el contrario, ¿cree que el objetivo es siempre conformar un jurado lo más diverso posible, independientemente de la naturaleza del delito?

Fiscal: A ver, nosotros, claro, yo no sé... yo no sé la defensa, no sé las defensas ni las acusaciones, nosotros no. Nosotros buscamos diversidad y pluralidad. ¿Vale? ¿Vale? No sesgos histriónicos, ¿por qué? Por la inteligencia colectiva. ¿Vale? Lo que buscamos es inteligencia colectiva. Y yo tengo cada vez más claro, cada vez más claro. O sea, cada vez más claro, yo en este último jurado era un jurado muy variado de edades, profesiones,

etcétera, y la motivación ha sido extraordinaria. Conseguí un ingeniero industrial que creo que era importante porque tenía una pericial muy complicada, ¿sabes? Pero la motivación ha sido extraordinaria, y se les notaba que todos participaban. Porque ya te digo, ojo, ojo, y esto es una cosa que me gusta mucho que estés para poder recalcarlo: con sobrevalorar lo académico, que es muy importante, pero no es lo único, porque a mí me ha pasado, nos ha pasado de ingenieros que no entienden, por ejemplo, que una mujer conviva con violencia durante 20 años y tienden a no creerlo. Porque son racionales puros, y sin embargo una señora limpiadora o un señor mecánico, con una vida dura, entre comillas, eso sí que lo entienden. Y me ha pasado en... porque luego han hablado el jurado conmigo, me pasó en 1, en 1 muy bestia, en 1 que tuve el año pasado muy, muy bestia, de una chica empresaria, joven, maravillosa, que vivía con dinero, que se encaprichó de uno que la robó y luego la estranguló y todo, y recuerdo, había una mujer, una mujer inmigrante, cuando terminó el jurado, claro, la defensa intentó decir: ¿esta mujer qué necesidad tenía? Por lo típico, ¿no? La mujer, cuando terminó el jurado, me dijo: “yo no entendía porque a mí me ha pasado”. A mí me ha pasado. Una persona muy racional, pero que tiene como una vida, ¿sabes? Hay cosas de empatía o de entender o de contradicciones que una mente racionalista no entiende.

Entonces, ¿qué es inteligencia? ¿Solo la académica? No. Entonces, ¿qué tenemos que buscar en un jurado? Sumar todas. Porque a lo mejor para la pericial técnica me vale el ingeniero, pero para valorar la situación psicológica de una mujer, para aceptar, entre comillas, una situación inherente de violencia, lo que me vale es la gente que tiene una vida dura. Eso es precioso. Y tú juntas a todos esos perfiles a trabajar juntos y sale bien, es precioso. Y se van ellos con una experiencia de vida que les cambia la vida a los jurados. Les cambia la vida, les hace ser mucho más sensibles y mucho más conscientes del entorno que tienen.

Alumna: Muchísimas gracias por la respuesta, estoy aprendiendo muchísimo. En España, los estudios relacionados con la selección del jurado no parecen ser tan extensos como en Estados Unidos, donde hay una gran variedad de investigaciones al respecto. ¿Considera que existe una carencia de cultura empírica en torno a la selección del jurado en nuestro sistema jurídico? ¿Cree que sería beneficioso para el ordenamiento español adquirir una mayor comprensión sobre este proceso y su impacto en la imparcialidad del veredicto?

Fiscal: Mira, yo lo hablaba ayer con los compañeros. Yo creo que en España hay una falsa idea de que se tiende a considerar que defender los jurados es ser de izquierda y no

defenderlos es ser de derechas. Con esta perversión, que no tiene por qué ser así, ¿sabes? Puedes ser de cualquier ideología y defenderlo, criticarlo. Ha llevado a desprestigio, yo creo que en parte hay un desprestigio de los estudios del jurado, porque se tienden a ver desde fuera como algo ya ideológico y no como algo académico, técnico.

Fíjate, y aquí está la diferencia con Estados Unidos. En Estados Unidos es algo ADN, a la identidad nacional. En España siempre ha sido un intercambio constante, tú piensa que las constituciones donde se ha impuesto, donde se ha establecido, que es la del 31 o del 78, por así decirlo, son las más progresistas. A veces hay, siempre ha habido en determinados ámbitos conservadores, como una resistencia a considerar ajeno a nuestra cultura jurídica la figura del jurado. Entonces, por eso se tiende a atribuirlo a la izquierda cuando no es así, es una cosa de la constitución y que además puede dinamizar la democracia, pero no se tiende a ver así. Yo creo que eso explica que haya menos estudios sobre el jurado.

Alumna: Vale, muchísimas gracias. Ahora pasamos al tema del último, casi último bloque, que son recusaciones y discriminación en el jurado. Hasta 1986, tanto la defensa como la acusación en Estados Unidos podían utilizar las recusaciones perentorias sin la necesidad de justificar sus motivos. No obstante, a partir de esa fecha, la Corte Suprema de los Estados Unidos emprendió una serie de medidas orientadas a prevenir la discriminación en el uso de las recusaciones perentorias, estableciendo que, si un juez sospecha que se han empleado criterios inadmisibles, debe verificar si las razones de la recusación son neutrales en cuanto a raza o sexo. En caso de no poder justificar la recusación, el juez debe rechazarla. ¿En qué medida considera que esta evolución del sistema estadounidense tiene paralelismos en el ordenamiento jurídico español?

Fiscal: Pues bien, no lo sabía, he aprendido yo mucho de ti ahora. Me parece muy interesante, pero en nuestro modelo es totalmente distinto. Y yo creo que llega a una mezcla, fíjate, tú fíjate que hay unos requisitos, unos requisitos que te permiten recusar con causa, pues eso ya sabes, no saber leer y escribir, tener una relación personal con una de las partes, te lo establece la ley, ¿no? Causas de inhabilidad, incompatibilidad, luego están circunstancias que la persona puede alegar para liberarse, pues tener un familiar de cuidado, etcétera, y luego al final del todo nos permite el sistema 4 recusaciones sin causa, 4. A ver, yo creo que es bueno porque al ser solo 4 y son 9 el tribunal, no puede sesgar el tribunal. ¿Vale?

Tienes derecho a intentar un poco influir en el tribunal, además son 4 para todas las acusaciones y 4 para todas las defensas, no son 4 cada una. ¿Vale? Con lo cual, me parece una posición muy equilibrada. Porque, ¿qué sucede? Imagínate, si yo gasto mis recusaciones al principio, luego ya no puedo recusar. Me tengo que comer, entre comillas, al..., con lo cual tienes que usarlo con mucha prudencia, ¿vale? Entonces, nuestro sistema que te permite un cierto sesgo, ¿sabes? Pero no lo suficiente para construir un tribunal a tu gusto, me parece razonable que las partes tengan derecho a tratar de influir un poco en la construcción del jurado, siempre que no puedas influir del todo y que sean las mismas bazas para la acusación que para la defensa. ¿Vale? Entonces, por tanto... y luego claro, yo me imagino que también en nuestro sistema puede funcionar así porque no ha habido un problema racial en España de..., ¿sabes? Me imagino que en Estados Unidos viene porque pensemos que en el ámbito criminal quién son, desgraciadamente, hay mayor nivel de delincuencia, y cuando hay un sesgo racista, la composición del tribunal... Como en España eso no ha existido, pues me imagino que se puede determinar así. Si el día de mañana, no tengo ninguna duda, que si el día de mañana por composición racial, religiosa o algo así, se tendiera a detectar que hay un sesgo claro en la selección del jurado, entonces defendería el modelo norteamericano. Pero como no se produce ese fenómeno aquí, por tanto, cuando tú recusas, a lo que recusas son personajes histriónicos. No es blancos, negros, religión católica, no sé si me entiendes.

Alumna: Vale, sí, justamente tenía una pregunta sobre este tema, ¿hasta qué punto considera adecuado que las partes se aseguren de seleccionar miembros del jurado de la misma etnia o religión que el acusado, con el fin de garantizar una mayor imparcialidad en el juicio?

Fiscal: Nosotros no podemos hacer preguntas que vulneren la intimidad. A ver, yo me imagino que si se asesina a un musulmán en España por odio musulmán, me imagino que el magistrado los autorizaría a preguntar la religión. Me imagino, pero hay que ir con mucho cuidado, porque en España los límites a las preguntas es no afectar a la intimidad del sujeto, yo no puedo preguntar a qué partido vota, ¿sabes? A lo mejor en un caso muy extremo, como el que te he puesto de la religión, a lo mejor tendríamos que hablar con el magistrado si nos deja preguntar sobre la religión. Pero es que tampoco tengo claro que el que me diga que es musulmán o católico, ¿sabes?, por qué sea musulmán va a buscar la culpabilidad, es que me cuesta mucho también ver eso también, ¿no? Esa correlación.

Claro, en Estados Unidos el componente racial... o sea, Estados Unidos es un país que me fascina, bueno, y ahora fíjate cómo está. El problema racial está en el ADN de Estados Unidos desde el principio. Entonces, por eso entiendo que tiene que haber mecanismos de corrección, porque claro, Estados Unidos se fundó sobre la esclavitud. Estados Unidos, por ejemplo, el estado de Texas se fue de México a Estados Unidos porque Estados Unidos mantenía la esclavitud. Entonces claro, tiene un problema en el ADN de la... de la racial. Nosotros tenemos otros, los nacionalismos, etcétera, pero no tenemos el componente racial como un problema de él. Entonces eso hace... o sea, ¿sabes el problema también creo yo de los juristas? Que nos... yo es que estoy estudiando historia, he hecho varios másteres de historia y me encanta, que creo que necesitamos el complemento de formación académica que vaya más allá del derecho, porque tratamos de trasladar instituciones jurídicas de otros modelos, donde no hay solo componentes jurídicos, hay componentes sociológicos o históricos que explican determinadas cosas. Que no se pueden trasladar a otro país. Entonces, a veces nos falta esa visión integral, sociológica, histórica, psicológica de un país, que un país también tiene su psicología, que te permite entender el todo del por qué. Yo entiendo esa decisión del canon suprema norteamericano, pero esa decisión aquí no tendría sentido, no sé si tú lo ves igual.

Alumna: Sí, sí, totalmente de acuerdo. De hecho, justo iba a mencionar un caso, que fue el caso de Rodney King en Estados Unidos, que suscitó una gran controversia por la absolución de los cuatro policías acusados de haberle dado una paliza por un jurado compuesto por hombres de raza blanca, encontrándose la víctima sin representación en el jurado. Entonces, justo esto lo habíamos hablado, pero justo lo iba a mencionar.

Fiscal: Pues mira, permíteme que aquí se ponga... te voy a sacar a colación una cosa que es vital, vital del éxito del modelo español. En el modelo... en los modelos norteamericanos en general, no lo conozco con profundidad, la mayoría que por las noticias que yo tengo, es el modelo jurado puro. Es decir, donde el jurado toma la decisión de culpable, inocente y no tiene que motivar. Pero en España todo cambia. En España el gran acierto, luego tiene muchas cosas que hay que mejorar, no te diría vender como esto es la panacea, es el objeto del veredicto.

Porque el objeto del veredicto, que ya sabes que es un esquema de preguntas, que es trasladar los escritos de acusación, que el jurado tiene que contestar y motivar, y motivar. Esto tiene un

efecto maravilloso, 2 efectos maravillosos. 1, que el jurado tiene la capacidad de detectar sus propios sesgos. ¿Por qué? Porque como todo el objeto del veredicto tiene que estar motivado y tiene que ser lógico, a veces me consta que el jurado ha seguido un camino que al llegar a la pregunta 7 se ha dado cuenta que ese camino no es lógico. Y empieza a retroceder y empieza a debatir de otra manera. Y vuelve al principio, o sea, no quiere decir que hay un camino correcto, sino lógico. ¿Sabes? Porque a lo mejor, claro, en el de Rodney King, ¿no? A lo mejor, como no tuvieron que motivar, se pueden dejar llevar por la pasión. Pero si tienes que motivar, ¿por qué hay alevosía? ¿Por qué ese autor? Ahí a lo mejor detectas que te estás dejando llevar por nosotros. Y segunda cosa maravillosa que tiene, que si aun así los sesgos que puede haber les has hecho que con sesgo haces un camino lógico, como el jurado no sabe derecho, es muy fácil que tú al leer el veredicto detectes este sesgo. Si un fiscal o un juez quiere disimular su sesgo, ya te digo yo que sabe hacerlo, ¿verdad? Claro, eres profesional de esto, pero alguien que solo escribe un veredicto una vez en su vida, la capacidad de que al escribirlo tú detectes dónde hay un sesgo es mucho más alta, por lo tanto, será mucho más susceptible de controlar en el recurso.

Cuando se pone el ejemplo de Rocío Bannikov, me imagino que, ¿sabes?, el asunto este de Málaga, donde se condenó a una... la desaparición de una chica, que se condenó primero a una mujer que era la novia de la madre o la chica de la madre y que había un sesgo homofóbico claramente. ¿Por qué se detectó ese sesgo homofóbico? Por el objeto del veredicto. Y ese sesgo homofóbico no lo tuvo el jurado solo, lo tuvo el fiscal, lo tuvo la policía, porque ahí solo se examinó el sesgo, el jurado lo que hizo fue seguir trasladando un sesgo homofóbico que se había tenido desde el principio, no lo sacó el jurado, lo tenía de antes, en una sociedad, pues, que era homofóbica como una sociedad de los 90 en España, ¿no? Entonces, ¿me entiendes? Entonces, es clave, es clave que tú como académica, que los académicos y que creo mucho en el trabajo que hagas, entendamos la enorme importancia del objeto del veredicto, del deber de motivarlo, porque es una garantía, es una garantía de una marca de calidad del trabajo, una garantía para el jurado, una garantía para el acusado, una garantía para la víctima de que puedas controlar ese mecanismo lógico, ¿vale? Entonces, tal es así que para mí esa es la razón de que haya tan pocas anulaciones, tal es así que, en Italia, por ejemplo, que la han adoptado ahora hace poco la ley del jurado, han cogido el modelo español, el del objeto del veredicto. Que es muy complicado, es decir, a la hora de..., es la fase más difícil del juicio, pero es una señal de calidad que tenemos que defender. Oye, pero

una vez que hemos inventado algo que está muy bien, en esto está muy bien, y que es una señal de calidad del trabajo, defendámoslo. Por tanto, ¿yo defendiendo el modelo de juzgado puro? No, no me parece garantía, porque no, no puedes controlar el sesgo. No puedes. Entonces ahí yo prefiero al juez, porque el juez sí que me tiene que proporcionar un juez técnico, que tiene un mayor deber de controlar su sesgo, pero un jurado que se dedique a culpar al inocente... a mí no me parece bien. Me parece que hay mucha probabilidad que en cuestiones sensibles de sesgo que se dejen llevar por el sesgo, pero en nuestro sistema es mucho más difícil por esta razón.

Alumna: Por estos temas, claro. Muchas gracias. Vale, bueno, lo hemos hablado un poco, que es el tema de las recusaciones perentorias. El catedrático George P. Fletcher, de la Universidad de Columbia, ha señalado que una parte significativa de la opinión pública estadounidense muestra un notable interés en eliminar esta figura del sistema judicial. ¿Considera que sería beneficioso para el sistema jurídico español eliminar las recusaciones perentorias? ¿Cuál es su valoración sobre la necesidad de mantener esta institución dentro del sistema jurídico?

Fiscal: No, yo tal y como... tal y como está el ejemplo, que son solo 4 y todo esto, me parece que está muy bien. Claro, exacto.

Alumna: Y la última pregunta y luego ya conclusión. En un contexto de mayor sensibilidad hacia los delitos de género, en los que la víctima es una mujer, ¿qué impacto considera que tiene este factor en la composición del jurado? ¿Existe una mayor tendencia a fallar a favor de la víctima cuando el jurado cuenta con una mayoría femenina? ¿O considera que este no es un factor determinante y que otras variables tienen un mayor peso en la decisión final?

Fiscal: No. Yo creo que eso es, o sea, para mí sería ir con una idea de que, si es masculino o es femenino, va a ir a una tendencia u otra, es como una moneda al aire. ¿Por qué? Porque yo te puedo comentar una cosa y la contraria. Masculino, sí, masculino... si tú has detectado los energúmenos, probablemente rechazarán un modelo masculino que sea tan antiguo, un maltratador que haya matado a su mujer y serán más duros; o, al contrario, se sentirán que está siendo juzgado por ser hombre y tenderán a tener más empatía con el hombre. Por lo tanto, puedo argumentar una cosa y la contraria. Y lo mismo con las mujeres, ¿vale? Sin embargo, si tú buscas la pluralidad entre hombres y mujeres, ese sesgo se va a autorregular en sí mismo, en el debate que ellos tengan. Porque además, el que sea un poco machista tenderá

a controlarse, y la mujer que sea feminista también tenderá, porque está ante desconocidos y porque está decidiendo en un veredicto. No sé si me entiendes... inteligencia colectiva. Inteligencia colectiva. Estás sentando a personas distintas, razonables, que además saben que tienen una tarea muy importante. Por tanto, van a dar lo mejor de sí y van a controlar sus pequeños defectos, si es que tienen alguno, ¿sabes? Por tanto, considero y nosotros aquí te prometo que tenemos muchos asuntos de violencia de género y no vamos con ningún tipo de sesgo inicial. A mí me preocuparía un tribunal muy mayoritariamente femenino o un tribunal muy mayoritariamente masculino. Prefiero el mixto.

Alumna: Y por último quería hablar de la figura del *grand jury* en Estados Unidos, que es un tribunal compuesto de 16 a 23 miembros, encargado de evaluar, en asuntos penales preliminares, las pruebas presentadas por el fiscal para determinar si existe "causa probable" de que una persona haya cometido un delito y deba ser juzgada. ¿Cree que sería positiva su implementación en nuestro sistema jurídico?

Fiscal: A ver, creo que es muy caro, ¿vale? ¿Sabes? Creo que es muy caro, entonces ya esa es una razón de peso. Y yo creo que nuestro sistema claro, yo desconozco cómo es el americano con el sistema acusatorio mixto, que se indica el modelo procesal español, ya ofrece suficientes garantías. ¿Por qué? Porque, ten en cuenta que, si creemos... cuando... ten en cuenta que, en Estados Unidos, en muchos casos o la figura del fiscal no existe o es elegida por los ciudadanos, es decir, hay un componente más populista. En España, que es un funcionario público en principio ligado por principios de imparcialidad, el que el sistema acusatorio mixto implique que, si no hay nadie que acusa, ni el fiscal ni el abogado de la acusación particular, el juez no puede abrir juicio, a mí me parece suficiente garantía, ¿sabes? Y que, si el fiscal acusa, la acusación particular acusa, el juez puede decidir abrir o no. Y si el fiscal o la acusación particular, la defensa, no está de acuerdo, puede recurrir y acudir a un tribunal. Me parece suficiente garantía.

Entonces, yo... y luego, si yo lo que quiero es, sobre todo, que el ciudadano conozca la musculatura de la democracia del ciudadano jurado, la mejor manera de conocerlo es entendiendo el juicio. Porque es donde están los principios de presunción de inocencia, *in dubio pro reo*, donde ves lo... es súper maravilloso, de verdad. A mí me ha pasado muchas veces, ¿no? En España ya sabes que, aunque el acusado confiese, tienes la obligación de probar la confesión. Por tanto, me ha pasado muchas veces que los jurados se quedan

alucinados de que han visto que en un asunto donde el acusado ha confesado desde el principio han ido a declarar 20 policías, médicos forenses, ADN, y dirán: “Que mis impuestos vayan para que, aunque un señor haya confesado, haya tenido ya 30 personas, médicos forenses, policías”.

Claro, todo eso solo lo ves en el juicio. Por tanto, la función que yo creo que tiene que cumplir el jurado, que es esa musculatura democrática, que el ciudadano que se va... Es mi ilusión, ¿no? Las 9 personas que suben en el último jurado han venido a su casa, han venido a cenar ese día, y habrán dicho a su mujer, marido, hermano, hermana, novia, novio: “Oye, pues funciona bien; oye, pues la policía qué bien trabaja, qué en serio se lo ha tomado; oye, los forenses...”.

Eso es lo que hace que cuando... “Oye, pues ahora me da menos rabia pagar los impuestos, porque creo que tiene un sentido pagar todo esto. Si algún día me pasa a mí algo, me acusan, acusan a un hijo mío, yo soy víctima, un hijo mío es víctima, me quedo tranquilo: será lenta, pero funciona.” Esto lo ves si ves el juicio. Si lo ves antes, ¿sabes? Yo creo que la función pura está ahí, en el juicio. En lo otro lo veo caro y que no cumple... o sea, no le veo el plus.
